

Revija

Br. 2
HR

Lipanj 2012.

ruralnog razvoja Europske unije

Publikacija Europske mreže za ruralni razvoj

**Kreativnost i
inovativnost
u ruralnom razvoju
Europske unije**

Glavni urednik: Rob Peters, voditelj odjela – Europska mreža i nadzor politike ruralnog razvoja, Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj, Europska komisija. **Autori i suradnici:** Elena Saraceno, Tim Hudson, Åke Clason, Charles Abel, John Powell, Elisabeth Schwaiger, Eileen Humphreys, David Jepson, Annette Thuesen, Jon Eldridge, Justin Toland, Wendy Jones, Stephen Gardiner, Jonas Kupinas, Cécile Schalenbourg, Xavier Delmon, Petri Mikael Rinne, Luis Fidschuster and Thomas Dax. **Autorska prava na fotografije:** © European Communities, 1995-2009, Tim Hudson, Northern Ireland Government's Department of Agriculture & Rural Development, Almenland Regions Entwicklungs GMBH, Réseau de Fermes Ouvertes en Périgord, Transcotland.com, Association of Danish Small Islands, West Cork Development Partnership, Sabine Weizenegger, Annette Aagaard Thuesen, Viesoji Istaiga Placiajuostis Internetas, Ezequiel Scagnetti, Commendium Ltd, Krista Kõiv, Stephan Scholz, Lanckorona Amber Trail Association, János Oláh, Spass Kostov.

Pozivamo vas da se pretplatite na publikacije Europske mreže za ruralni razvoj (EM RR) na:

<http://enrd.ec.europa.eu>

Također možete besplatno naručiti tiskani primjerak u internetskoj knjižari EU-a:

<http://bookshop.europa.eu>

Izvorna publikacija (6 službenih jezika) nalazi se na:

http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-library/en-rd-publications/periodicals/en/periodicals_home_en.cfm

Sadržaj *Revije ruralnog razvoja EU-a* nije nužno odraz mišljenja institucija Europske unije.

Revija ruralnog razvoja EU-a izlazi na 6 službenih jezika EU-a. Rukopis je završen u studenom 2009. godine. Originalna publikacija izdana je na engleskom jeziku.

Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj (DG AGRI) i Europska mreža za ruralni razvoj (ENRD) ne odgovaraju za kvalitetu hrvatskog prijevoda *Revije ruralnog razvoja EU-a*.

Izvornik na engleskom jeziku pod nazivom *EU Rural Review n°2 - Creativity and Inovation in EU Rural Development* objavio je Directorate-General Agriculture and Rural Development ©European Communities, 2009

Prijevod *Revije ruralnog razvoja EU-a* na hrvatski jezik:

© UNDP Hrvatska, 2012.
Radnička cesta 41/8. kat
HR-10 000 Zagreb
www.undp.hr

Odgovornost za prijevod *Revije ruralnog razvoja EU-a* leži u cijelosti na UNDP Hrvatska.

Prijevod s engleskoga: Nikola Žunić
Stručna redakcija: Danijela Tepšić
Lektura: Mirjana Paić-Jurinić
Urednica: Ivana Laginja

DTP: Krešimir Kraljević
Tisak: Tiskara Zelina
Naklada: 300 primjeraka

Za sve dodatne informacije o Europskoj uniji posjetite: <http://europa.eu>

Tiskano na recikliranom papiru.

“Unutar zone znanja”

- PREDGOVOR: JEAN-LUC DEMARTY, GLAVNI DIREKTOR
EUROPSKA KOMISIJA, GLAVNA UPRAVA ZA POLJOPRIVREDU I RURALNI RAZVOJ 4

Razvoj ruralnih područja

- INOVACIJE U RURALNIM PODRUČJIMA: PRIHVAĆANJE PROMJENA KAO PRILIKA ZA RAZVOJ 6
- I. PRIORITETNA OS: POTPORA KREATIVNOSTI I INOVACIJAMA U POLJOPRIVREDNOM, PREHRAMBENOM I
ŠUMARSKOM SEKTORU EUROPSKE UNIJE 10
- II. PRIORITETNA OS: INOVATIVNA I KREATIVNA RJEŠENJA ZA UPRAVLJANJE OKOLIŠEM 14
- III. PRIORITETNA OS: KREATIVNOST I INOVACIJE ZA DIVERZIFIKACIJU RURALNIH AKTIVNOSTI I
KVALITETNIJI ŽIVOT 18
- IV. PRIORITETNA OS: INOVATIVNE LOKALNE RAZVOJNE STRATEGIJE I PROGRAMI 22

Stanovnici sela – europski građani

- NJEMAČKI ALLGÄU: REGIJA KOJA POTIČE SVOJE INOVATIVNE PIONIRE 27
- SUDJELOVANJE I DIJALOG VODE INOVACIJAMA 30
- STRUČNJACI ZA RURALNI RAZVOJ EUROPSKE UNIJE GOVORE O INOVATIVNOSTI 32

Ruralni razvoj u žarištu

- PARTNERI U RURALNOM RAZVOJU EUROPSKE UNIJE 36
- KOHEZIJSKA POLITIKA, KREATIVNOST I INOVACIJE U RURALNIM PODRUČJIMA 38
- GLAVNA UPRAVA ZA OKOLIŠ: LIFE I RURALNA INOVACIJA 40
- “KATALIZATORI PROMJENA” POMAŽU RURALNIM PODRUČJIMA EUROPE 42
- GLAVNA UPRAVA ZA INFORMACIJSKO DRUŠTVO I MEDIJE U RURALNIM PODRUČJIMA 44

Tema rasprave: ruralni razvoj

- SMANJIVANJE RAZLIKE U KORIŠTENJU INFORMACIJSKIH I KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA IZMEĐU
GRADSKIH I SEOSKIH PODRUČJA 46

Istraživanje ruralnih područja

- EUROPSKA ISTRAŽIVANJA I RURALNI RAZVOJ, BRAK IZ INTERESA: INTERVJU S G. JOSÉ MANUEL SILVA
RODRÍGUEZOM, GLAVNIM DIREKTOROM GU ZA ZNANOST I ISTRAŽIVANJE 52
- POTPORA ISTRAŽIVANJIMA EU-A ZA RAZVOJ INOVACIJA I KREATIVNOSTI U RURALNIM PODRUČJIMA 54
- POTICANJE INOVACIJA I PRIJENOSA ZNANJA U RURALNIM PODRUČJIMA 56
- COST 51: UKLJUČIVANJE INOVACIJA I RAZVOJA U ŠUMARSKI SEKTOR EUROPSKE UNIJE 58

Završno o ruralnom razvoju

- MEĐUNARODNI POGLEDI NA PITANJE INOVACIJA I KREATIVNOSTI U RURALNIM PODRUČJIMA 60

“Unutar zone znanja” Jeste li znali...

...da je 2009. godina bila proglašena Europskom godinom kreativnosti i inovativnosti (European Year of Creativity and Innovation, EYCI) Tijekom te godine isticana je važna uloga inovacija u gospodarskom napretku ruralnih područja EU-a. Taj razvojni cilj osnovni je pokretač EYCI-a, a njegovi temeljni koncepti ostaju ključni čimbenici rasta i održivog razvoja ruralnih područja EU-a.

Inovacijski ciljevi ugrađeni su u Strateške smjernice Zajednice za ruralni razvoj, a radi njihova ostvarenja uvedene su nove mjere za provedbu politike ruralnog razvoja. Te mjere uključuju i potporu suradnji na razvoju novih proizvoda i unaprijeđenju procesa.

Ti su “proizvodni” i “procesni” aspekti inovacija uvijek bili važna pomoć održivom razvoju ruralnih područja, a njihova uloga ostaje jednako važna i u procesu suočavanja europskih ruralnih područja s novim izazovima. To je prepoznato tijekom tzv. Zdravstvenog pregleda Zajedničke poljoprivredne politike, koji je ponovno potvrdio važnost inovativnosti kao prioriteta politike ruralnog razvoja EU-a. Korištenje inovacija potiče se na vrlo širokoj međusektorskoj razini, pogotovo u pitanjima suočavanja s klimatskim promjenama, očuvanja bioraznolikosti, održavanja visoke kvalitete voda, korištenja obnovljivih izvora energije, unaprijeđenja konkurentnosti ruralnih područja i restrukturiranja mliječnog sektora EU-a.

Paket za oporavak Europske unije, kao odgovor na globalnu gospodarsku krizu, također potiče korištenje kreativnih rješenja i inovativnih metoda u ruralnim područjima. Uz već poduzete napore u suočavanju sa spomenutim izazovima, paket podupire i “pametne investicije” radi boljeg pokrivanja ruralnih područja širokopojasnom internetskom mrežom. Naša politika ruralnog razvoja koja uključuje inovacije, u sinergiji s drugim politikama EU-a koje se provode u ruralnim područjima, odigrat će ključnu ulogu u rješavanju problema “digitalnog jaza”.

Gledajući u cijelosti, široka paleta praktične pomoći ponuđena je za provedbu navedenih politika u sklopu 94 programa ruralnog razvoja (PRR) i njihovih ciljanih mjera. Različite mogućnosti ponuđene u sklopu PRR-ova osiguravaju ruralnim dionicima brojne prilike za pokretanje inovativnih procesa koji doprinose ruralnom razvoju, ali i pomažu stvaranju inovativnih dobara i usluga. LEADER-ov pristup može također doprinijeti promicanju inovativnih ideja, a to su pokazala i dosadašnja iskustva.

Kao glavni direktor Glavne uprave za poljoprivredu i ruralni razvoj znam da su dionici u ruralnim područjima EU-a, skupno ili pojedinačno, vrlo sposobni za razvoj inovativnih proizvoda i procesa te za pronalaženje kreativnih rješenja za izazove u ruralnim područjima. Prethodnih godina s velikim sam zanimanjem pratio tehnološki napredak i unaprijeđenje razvojnih politika u ruralnim područjima Europe i ponosan sam što sam sudjelovao u nekima od tih važnih procesa razvoja.

No, moramo biti svjesni da se inovacije i kreativnost ne odnose isključivo na ostvarivanje visokih ciljeva ni na posljednja tehnološka otkrića nego da to mogu biti odlični primjeri inovativnih aktivnosti na lokalnoj i regionalnoj razini u svih 27 zemalja članica.

Kreativnost i inovativnost prisutne su na različite načine u ruralnim područjima EU-a. Primjerice, inovacije su jednako korisne u prepoznavanju novih tržišta, razvoju novih partnerstava ili prilagodbi provjerenih metoda novim uvjetima, kao i pri stvaranju novih proizvoda, uvođenju novih usluga ili testiranju i primjeni novih načina umrežavanja ruralnih dionika.

Širenje dobre prakse u politici ruralnog razvoja, kao i u drugim politikama EU-a, bio je glavni cilj Europske godine kreativnosti i inovativnosti pa stoga i ovaj broj *Revije ruralnog razvoja EU-a* prikazuje neke mogućnosti njihove primjene u ruralnim područjima EU-a.

Ova publikacija donosi pregled strateških analiza s primjerima studija slučajeva iz ruralnih područja europskih zemalja, čime se nastoji pobliže pokazati kako potpore EU-a mogu doprinijeti poticanju već postojeće inovativnosti i kreativnosti ruralnih zajednica. Nadam se da prikazom onoga što je danas moguće u suvremenoj ruralnoj Europi prinosimo daljnjem razvoju ruralnih područja Europe u budućnosti.

© EUROPEAN COMMUNITIES, 1995-2009

Jean-Luc Demarty

glavni direktor, Europska komisija,
Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj

Razvoj ruralnih područja

Inovacije u ruralnim područjima: prihvaćanje promjena kao prilika za razvoj

Kreativnost i inovativnost ključne su sastavnice uspješnog ruralnog razvoja u EU-27, u kojemu su vidljivi novi pristupi rješavanju ključnih izazova. Oni pomažu europskom selu da iskoristi prilike što ih otvaraju programi potpora razvoju ruralnog područja.

Kao što je spomenuto, godina 2009. proglašena je Europskom godinom kreativnosti i inovativnosti (European Year of Creativity and Innovation). Aktivnosti tijekom te godine bile su usmjerene na podizanje svijesti o važnosti kreativnosti i inovativnosti za osobni, društveni i gospodarski razvoj. Osim toga, institucije EU-a i njihovi partneri potaknuli su širenje dobre prakse, promicanje obrazovanja i istraživanja te poticanje političke rasprave o povezanim temama. Ključna poruka svih tih aktivnosti bila je da kreativnost i inovacije doprinose gospodarskom napretku, ali i dobiti pojedinaca i društva.

Aktivnosti u Europskoj godini kreativnosti i inovativnosti bile su usmjerene na različite ciljane skupine, uključujući mlade, djelatnike u obrazovanju, poduzetnike i donositelje politika, ali i javnost. Također se poticalo organizacije civilnog društva na mobilizaciju i uključivanje u aktivnosti na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini.

Inovativnost, kreativnost i politika ruralnog razvoja EU-a

Današnja politika ruralnog razvoja EU-a temelji se na iskustvima prethodnih programskih razdoblja, a prepoznaje ključnu ulogu i koristi koju inovativnost i kreativnost donose stanovnicima ruralnih područja, kao i ostalim korisnicima na tim područjima.

Korištenje inovativnih pristupa potiču i Strateške smjernice Zajednice za ruralni razvoj, a koliko su oni važni pokazuje i uvođenje posebne mjere za poticanje inovacija u politike ruralnog razvoja. Programi ruralnog razvoja (PRR) zemalja

članica u svojim mjerama uključuju aktivnosti koje potiču inovacije i nove načine za postizanje gospodarskog i društvenog napretka te ukupne dobrobiti za seoske zajednice i njihove stanovnike.

Inovacije se smatraju osobito važnima u stvaranju okvira za održivi razvoj, koji teži uspostavi ravnoteže između gospodarskog rasta, odnosno proizvodnje i zaštite javnih dobara, poput bioraznolikosti i ostalih prirodnih resursa. Kreativno razmišljanje važno je za razvojne stručnjake i nositelje politika kojima je zadatak odgovoriti na temeljna pitanja koja muče ruralna područja poput njihove konkurentnosti, kvalitete života, gospodarske diverzifikacije i prostorne kohezije.

“Inovativnost je sposobnost doživljavanja promjene kao mogućnosti, a ne prijetnje.”
Albert Einstein

“Inovacija je jednako važna u seoskoj mljekari i sirani, pilani ili na lokalnom fakultetu kao i u milanskom centru za dizajn, aeronautičkoj industriji u Toulouseu ili istraživačkom odjelu IBM-a.”

Frank Gaskell, predstavnik Euromontane u II. tematskoj radnoj skupini Europske mreže za ruralni razvoj

Prihvatanje promjena – mogućnost za razvoj ruralnih područja

Suočavanje s ruralnim problemima često uključuje i prilagodbu na promjenjive okolnosti u ruralnim područjima. Njihovi uzroci mogu biti različiti, primjerice klimatske i demografske promjene, smanjivanje utjecaja tradicionalnih sektora te promjene politika. Prihvatanje tih promjena, koje u prvo vrijeme mogu naići na otpor, može ruralnim područjima donijeti mnoge nove razvojne mogućnosti. Europska godina kreativnosti i inovativnosti promicala je stav da "prihvatanje promjena može otvoriti nove mogućnosti" i naglasila važnost inovacija u provedbi srodnih aktivnosti.

Uloga inovacija naglašena je i u novoj politici ruralnog razvoja EU-a, koja je prilagođena novim izazovima koji utječu na europske ruralne krajeve. Novi izazovi pred ruralnim područjima u skladu su s prioritetima Zajednice i izazovima prepoznatim Zdravstvenim pregledom Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP), a odnose se na klimatske promjene, obnovljive izvore energije, upravljanje vodama, očuvanje bioraznolikosti i restrukturiranje sektora mljekarstva. Uz to, Paket za oporavak Europske unije uvodi potpore za bolju pokrivenost ruralnih područja širokopojasnom internetskom mrežom, što bi trebalo pomoći razvoju različitih inovacija.

Osnovna je svrha sadašnjih i budućih razvojnih aktivnosti u ruralnim područjima EU-a prihvatanje izazova i njihovo inovativno i kreativno rješavanje. Strateški ciljevi jačaju i unaprijeđuju sveukupne europske procese ruralnog razvoja unutar okvira politike EU-a i doprinose da aktivnosti koje vode stvaranju novih proizvoda budu vidljivije.

Kako bi se postigli planirani ciljevi i iskoristile mogućnosti što ih otvaraju politike ruralnog razvoja, potrebno je u procesu programiranja koristiti kreativno razmišljanje i inovativan pristup rješavanju problema. Inovacije se ne odnose isključivo na velika otkrića i velike učinke. One mogu jednostavno značiti uvođenje i primjenu tehnologija i dobre prakse koje se već primjenjuju negdje drugdje,

odnosno njihovu prilagodbu posebnim uvjetima ili novim okolnostima, a može značiti i primjenu provjerenih koncepata na nov i učinkovitiji način. U tom smislu, inovacije nastaju zahvaljujući intenzivnim kontaktima i suradnjom s dionicima iz drugih mjesta, radom u skupinama i umrežavanjem, kao i međuregionalnom i međudržavnom suradnjom.

Ruralne mreže

Europska mreža za ruralni razvoj (EM RR), pokrenuta krajem 2008. godine, sama je po sebi inovacija ruralne politike s obzirom na to da uključuje sve vidove politike ruralnog razvoja EU-a, dok je u prethodnim programskim razdobljima bila ograničena samo na inicijativu Zajednice LEADER+. Kombinacijom koordiniranih usluga Mreža stvara nove mogućnosti za prepoznavanje i promicanje odgovarajućih aktivnosti ruralnog razvoja na lokalnoj, regionalnoj i razini EU-a. EM RR okuplja nove ljude na nov način i taj proces umrežavanja odlična je prilika za osmišljavanje inovacija koje mogu koristiti velikom broju ruralnih dionika.

Jedinstvena uloga Europske mreže za ruralni razvoj omogućuje joj da djeluje kao novo sredstvo politike ruralnog razvoja koje omogućuje praćenje svega što se događa u europskim ruralnim područjima, a dobivene informacije može koristiti za potporu nacionalnim ministarstvima radi veće učinkovitosti pojedinih politika ruralnog razvoja. EM RR stoga predstavlja inovaciju koja

osigurava podršku razvoju inovacija i kreativnosti u ruralnim područjima. U tom su joj razvojnom procesu važni partneri nacionalne mreže za ruralni razvoj (NMRR).

Nacionalne mreže za ruralni razvoj predstavljaju drugu inovaciju u novoj politici ruralnog razvoja EU-a. U prethodnim programskim razdobljima nisu postojale, a danas imaju važnu ulogu u njegovanju inovacija u ruralnim područjima, ali i u potpori provedbi i postizanju strateških ciljeva politike ruralnog razvoja EU-a.

Nacionalne mreže povezuju nacionalne administracije zemalja članica i brojnih dionika koji rade na rješavanju različitih pitanja ruralnog razvoja. Njihova struktura i organizacija može se u pojedinim zemljama razlikovati, ali u svima je glavna zadaća potpora provedbi i ocjenjivanju politike ruralnog razvoja.

Ciljevi Nacionalnih mreža za ruralni razvoj uključuju sljedeće:

- Razmjena informacija i unaprijeđenje komunikacije među dionicima u ruralnim područjima putem konferencija, sastanaka, programa obrazovanja, izdavaštva i internetske stranice EM RR-a.
- Prepoznavanje, analiza i širenje dobre i primjenjive prakse kroz tematska istraživanja, studije slučajeva i dodjeljivanje nagradnih poticajnih mjera.

FOTOGRAFIJU JE USTUPIO URED VLADE SJEVERNE IRSKE ZA POLJOPRIVREDU I RURALNI RAZVOJ

- Priprema programa obuke za Lokalne akcijske grupe (LAG) u procesu njihova osnivanja.
- Potpora projektima suradnje podizanjem razine svijesti o mogućnostima suradnje, pružanjem pomoći u pronalaženju partnera, pružanjem mentorskih usluga pri provedbi projekata i savjetovanjem za upravljanje partnerstvom.

Mnoge Nacionalne mreže za ruralni razvoj u ranim su fazama razvoja i, kako kaže Hank Kieft iz nizozemskog NM RR-a, „vrlo smo zainteresirani iznaći način kako da NM RR doprinese većem uključivanju dionika što očekujemo da će biti dugoročan posao.“ Također, „želimo ujediniti različite interese jer znamo da će inovacije nadahnuti nove i neočekivane veze među dionicima“.

Maria Gustafsson iz švedskog NM RR-a vidi njihovu mrežu kao „mjesto za zajedničko učenje i suradnju“. Ona naglašava kako razumiju važnost motiviranja članova na sudjelovanje te vode brigu o tome da oni imaju neke koristi od uključivanja u rad mreže. To je vrlo važno jer bez članova ne možemo ispravno procijeniti eventualni napredak u ruralnim područjima ni prepoznati inovacije i

promjene koje se možda upravo događaju u pojedinim regijama ili sektorima“.

Camillo Zaccarini Bonelli iz Talijanske mreže za ruralni razvoj (ISMEA) ističe njihovu potporu učinkovitoj provedbi politike ruralnog razvoja EU-a. Vjeruje da njihov pristup uključivanja širokog kruga dionika „osigurava prepoznavanje stvarnih potreba zajednica te bolju obaviještenost o novim izazovima kao i ostalim vidovima politike ruralnog razvoja“. Objasnjava kako „lokalni dionici pomažu u prikupljanju informacija odozdo prema gore, koje zatim dopunjuju informacijama iz tematskih radnih skupina. Naša inovativna metodologija pomaže širenju suradnje i maksimalnom korištenju postojećeg znanja o ruralnom razvoju. U našu mrežu uključeni su i predstavnici iz drugih zemalja“.

Njegovanje inovacija

Nacionalne mreže za ruralni razvoj svjesne su koristi koje kreativni pristupi donose ruralnim zajednicama, a njihovi inovativni programi rada pridonijeli su ostvarivanju ciljeva Europske godine kreativnosti i inovativnosti. To uključuje poticanje LAG-ova da svoje aktivnosti šire na sve četiri prioritetne osi programa ruralnog razvoja.

Neizravno, inovacije u ruralnim područjima potiču se razmjenom primjera dobre prakse u poljoprivredi i prehrambenom sektoru, šumarstvu, upravljanju okolišem, turizmu, energetskom sektoru i javnim uslugama.

Internetska stranica EM RR-a ima važnu ulogu u razmjeni informacija između nacionalnih mreža za ruralni razvoj i ostalih dionika ruralnoga razvoja. To naglašava voditelj Kontaktne službe EM RR-a, Haris Martinos: „Internet nam pruža velike mogućnosti novog načina umrežavanja sa širokim krugom dionika iz ruralnih područja EU-a. Internetska stranica EM RR-a osmišljena je s tim ciljem i uključuje inovativne interaktivne alate koji pomažu prijenosu znanja i jačanju vještina korisnika.“

Internetska stranica EM RR-a služi kao platforma za širenje dobre prakse. Četiri članka u nastavku prikazuju nekoliko zanimljivih inovativnih pristupa u aktivnostima ruralnog razvoja. Ti primjeri prikazuju kako prioritetne osi politike ruralnog razvoja EU-a mogu doprinijeti ostvarivanju ciljeva koji se odnose na razvoj inovacija te opisuju neke od koristi primjene novih metoda rada, razvoja novih proizvoda i usluga ili primjene već iskušanih pristupa u novim okolnostima.

Kreativnost i inovativnost vrlo su važne za različite aktivnosti ruralnog razvoja, od programiranja politika do provedbe projekata. U svim tim aktivnostima inovativnost i kreativnost ogledaju se u nizu povezanih aktivnosti.

Nove metode rada mogu uključivati različite pristupe razvoju poput: primjene novih ideja, korištenja novih tehnika, usmjeravanja na nova tržišta, povezivanja različitih sektora i dionika novim metodama umrežavanja, pružanja potpore novim prioritetnim skupinama ili pronalaženja novih rješenja za socijalne i gospodarske izazove te očuvanje okoliša.

Razvoj novih proizvoda i usluga često je rezultat inovativnog djelovanja i može se razviti primjenom novih metoda, tehnologija, procesa, suradnje, istraživanja i razmišljanja.

Primjena dokazanih pristupa u novim okolnostima također je prepoznata kao učinkovit način pokretanja inovativnog ruralnog razvoja koji koristi lokalnoj zajednici. Ta je vrsta inovacije često rezultat prijenosa znanja između regija ili između zemalja članica.

“ **Inovacija je traženje, pronalaženje i dijeljenje.** ”
Rob Janmaat,
Nizozemska mreža za ruralni razvoj

I. prioritetna os

Potporna kreativnosti i inovacijama u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru Europske unije

Financiranje razvoja putem I. prioritetne osi otvara nove prilike za prihvaćanje kreativnosti i inovativnosti radi podizanja konkurentnosti europskoga poljoprivrednog i šumarskog sektora.

Tržišno natjecanje u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru brzo se razvija i zato su inovativnost i kreativnost važne konkurentne prednosti. I. prioritetna os politike ruralnog razvoja EU-a pomaže stvaranju prilika za razvoj novih proizvoda i usluga i novih metoda rada te potiče pristup alternativnim tržištima, tehnologijama i procesima.

Uspjesi korisnika iz poljoprivrednog i šumarskog sektora bit će određeni mjerama I. prioritetne osi programa ruralnog razvoja (PRR) koje su namijenjene modernizaciji i podizanju konkurentnosti na kreativan i inovativan način. Postoji dovoljan prostor u sklopu mjera kako bi se ti ciljevi postigli, a znatan dio mjera omogućava i inovativne metode rada.

Primjerice, te mjere aktivno potiču inovacije u europskom poljoprivrednom i šumarskom sektoru potporama unaprijeđenju tehničkog i ekonomskog znanja te razvoju stručnosti poljoprivrednika i šumara, a uključuju strukovno obrazovanje, pružanje informacija i savjetodavnih usluga. Ostala sredstva I. prioritetne osi mogu se ulagati u inovativne tehnologije i poticanje suradnje među poljoprivrednicima, prerađivačkom industrijom i ostalim sudionicima radi razvijanja novih proizvoda i procesa.

Novi proizvodi i usluge

Suradnja između dionika i istraživačkih organizacija potiče se radi povećanja i promicanja kvalitete i sigurnosti poljoprivrednih proizvoda, čime se ujedno odgovara na sigurnosne zahtjeve tržišta te jamči kvaliteta krajnjim korisnicima. Nova mjera (124), uvedena s tom svrhom, uključuje posebne potpore za suradnju tijekom razvoja novih poljoprivrednih i šumarskih proizvoda.

Nekoliko PRR-ova iskoristilo je prednosti koje pruža mjera 124, a tablica 1 ukratko prikazuje primjere korištenja te mjere u nekoliko zemalja. Popis prikazuje samo uži izbor aktivnosti, ali ilustrira prilagodljivost i inovacijski karakter mjere 124.

Tablica 1.
Primjeri prioriteta zemalja članica za aktivnosti mjere 124

Zemlja	Mjera je usmjerena (među ostalim) na sljedeće:
Švedska	Pojačana suradnja s istraživačkim institucijama
Estonija	Podizanje kvalitete hrane i postizanje energetske uštede
Danska	Razvoj novih učinkovitijih procesa i tehnologija koje umanjuju probleme povezane s utjecajem na okoliš
Češka	Investicije povezane s razvojem novih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i primjenom novih procesa i tehnologija u ratarstvu i stočarstvu
Nizozemska	Novo organizacijske metode poslovanja
Malta	Jačanje veza između poljoprivrednika i prerađivača kako bi razvili stručno znanje o marketingu
Portugal (kontinentalni dio)	Poboljšanje usluga u lancima opskrbe

Brojne mogućnosti koje se otvaraju mjerom 124 pokazuju kako njezina prilagodljivost može osigurati bolje inovativne rezultate aktivnosti I. prioritetne osi. To je vidljivo iz iskustava Walesa u Ujedinjenom Kraljevstvu, gdje se aktivnost u okviru mjere 124 provodi pod nazivom Učinkovitost lanca opskrbe. Ta aktivnost već je sufinancirala oko 20 projekata. Neil Howard iz Vlade Walesa Ujedinjenog Kraljevstva ističe da je „ključna prednost mjere 124 prilagodljivost koja omogućava potporu istraživačkim projektima, koji zbog inovativnog karaktera imaju vrlo neizvjesne rezultate.“

Inovacijski potencijal

Potpora I. prioritetne osi stoga je vrlo važna u smislu mogućnosti za ostvarivanje dinamičnog, inovativnog razvoja poljoprivrednog i šumarskog sektora što doprinosi gospodarskom rastu u ruralnim područjima.

Postizanje ciljeva tih politika djelomice se oslanja na primjenu dobrih praksi u zemljama članicama zato što se inovacije razvijene u jednom sektoru ili regiji mogu višestruko primjenjivati u različitim regijama Europske unije. Sljedeći primjeri prikazuju zanimljive dobre prakse iz EU-a povezane s inovativnim aktivnostima I. prioritetne osi.

“**Inovacija je usredotočenost na kupce i usklađivanje s njihovim promjenjivim potrebama, kako u pogledu novih proizvoda i usluga, tako i u pogledu načina na koji [novi proizvodi i usluge] dolaze do njih.**”

Trener – Paul McCarthy,

Irska uprava za razvoj poljoprivrede i prehrambenih proizvoda

Lokalno važna inovacija stvara dragocjena radna mjesta u Estoniji

Inovacija je često povezana s primjenom dokazanih i provjerenih pristupa u novim okolnostima i na novim lokacijama. Takav primjer nalazimo u Estoniji, gdje je poduzetni poljoprivrednik iz okruga Hajru uspješno prilagodio španjolsku tehnologiju za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora lokalnim uvjetima. Rezultat je takve za regiju važne inovacijske aktivnosti čiju je provedbu pomogla I. prioritetna os, nova, tehnološki napredna tvornica bioetanola. Tim su projektom otvorena nova radna mjesta u poljoprivredi, uvedene su nove vještine u ruralno područje, unaprijeđena je konkurentnost poslovanja poljoprivrednog gospodarstva i stvorene brojne ekonomski održive koristi za okoliš.

Poljoprivrednik, gospodin Ants Pak, osigurao je za ostvarenje svojeg inovativnog pothvata sredstva iz mjere 123 I. prioritetne osi. Polazeći od pretpostavke da je stvaranje proizvoda veće dodane vrijednosti nova prilika, posebice u proizvodnji šećerne repe koju uzgaja na 250 ha površine, podigao je novu tvornicu za preradu otpadnog biljnog materijala i šećerne repe s kapacitetom proizvodnje od 5 tisuća litara bioetanola na dan.

Vidljivi rezultati postignuti su ulaganjem u takvu vrstu diverzifikacije estonske poljoprivredne proizvodnje, a uspješan prijenos novih tehnologija stvorio je više od 20 novih radnih mjesta

”

KRISTA KÕIV

u području Ääsmäe. Tvornica danas nudi kvalitetnija radna mjesta, što predstavlja drugu važnu inovaciju koja donosi poboljšanje vještina radne snage u ruralnim područjima.

Cilj je poljoprivrednog gospodarstva Kadarbiku proizvesti 3 tisuće tona bioetanola godišnje iz šećerne repe povećanjem vlastite proizvodnje i otkupom iz susjednih područja. Takvi razvojni projekti povećat će učinke mjera I. prioritetne kojima se potiče suvremeniji pristup vrednovanju poljoprivrednih proizvoda.

Nova tvornica gospodina Paka nije samo pomogla očuvanju konkurentnosti njegovog i drugih gospodarstava nego je kao značajna društveno-gospodarska inovacija doprinijela širim ciljevima vezanim za očuvanje okoliša. Osnovne koristi od proizvodnje bioetanola uključuju povećanje isplativosti proizvodnog procesa s obzirom da se biljni otpad koristi u procesu dobivanja biogoriva, dok se ostaci proizvodnog procesa dalje koriste kao sirovina za proizvodnju stočne hrane.

Inovativni mobilni pristup podiže konkurentnost njemačkih mliječnih farmi

Cilj inovacija u sklopu I. prioritetne osi jest povećanje konkurentnosti sela i to ostaje glavni prioritet politika za europski mliječni sektor u trenutnom procesu restrukturiranja. Jedan je od načina jačanja održivosti proizvodnje mlijeka dodavanje vrijednosti osnovnim proizvodima. Međutim, troškovi investicija u takve aktivnosti mogu biti prevelik financijski teret za male proizvođače. Također, diverzifikacija predstavlja rizik kojem poljoprivrednici mogu biti neskloni. No, te su strahove prevladali na jugu Njemačke pokretanjem inovativnog projekta kojim su stvorena pokretna postrojenja za preradu sira za proizvođače mlijeka u regiji Chiemgau (Bavarska). Iako je projekt financiran njemačkim nacionalnim programom „Regionen Aktiv“, a ne PRR-om, to je dobar primjer kako inovacija može pomoći stvaranju proizvoda veće dodane vrijednosti.

Kako je bila riječ o novom i inovativnom načinu proizvodnje sira, važni parametri proizvodnje nisu bili unaprijed poznati pa su vladine potpore korištene za prilagodbu pokretne tehnologije lokalnim okolnostima. Pronađena su inovativna rješenja za pitanja kao što su: treba li proizvoditi meke, tvrde ili sušene sireve, kako napajati sustav gorivom, treba li za proizvodnju izgraditi prikolicu ili preraditi dio kombija. Pronađeni su odgovori na temeljna pitanja o novim načinima korištenja uobičajenih metoda proizvodnje sira. Rezultat projekta je posebno izgrađena prikolica koja prevozi dva plinska sirarska kotla. Kotlovi imaju kapacitet prerade 1 200 litara mlijeka i specijalizirani su za proizvodnju tradicionalnih tvrdih sireva i mekših vrsta sireva koji se mogu pakirati narezani na popularne kriške (Schnittkäse).

Stočari iz regije Chiemgau podržali su priliku za proizvodnju proizvoda veće dodane vrijednosti koja se otvorila s novim, jeftinim i sigurnim načinom pokretne proizvodnje sira. Interes lokalnog mliječnog sektora za uključivanje u taj projekt i dalje raste, a nova tehnologija ima mogućnost rada na različitim lokacijama, gotovo cijeli dan, barem 250 dana u godini. Korisnici su različiti, od malih poljoprivrednika koji proizvode ograničene količine posebnih proizvoda, do velikih proizvođača koji redovito prerađuju znatne količine mlijeka, a svoje proizvode trže putem veletrgovina.

Higijena i kvaliteta proizvoda pomno se nadziru, a usklađivanje sa standardima olakšano je s obzirom da se kontrola mlijeka obavlja na gospodarstvima, što smanjuje potrebu za visokim investicijama kakve su nužne pri pokretanju standardnih tvornica sira.

Snaga je te inovacije u njezinoj jednostavnosti, a kreativni pristup poboljšanju konkurentnosti mliječnog sektora važan je za mnoge druge proizvođače diljem Europe. Više informacija o projektu moguće je dobiti od Njemačke mreže za ruralni razvoj (dvs@ble.de).

STEPHAN SCHOLZ

II. prioritetna os

Inovativna i kreativna rješenja za upravljanje okolišem

II. prioritetna os politike ruralnog razvoja EU-a odgovara na pitanja zaštite okoliša i upravljanja poljoprivrednim zemljištem. Inovacija poprima drugačije značenje zato što je potaknuta većom društvenom svijesti i potrebom za stalnim pronalaženjem boljih i održivijih poljoprivrednih metoda u ruralnim područjima.

U Strateškim smjernicama Zajednice za ruralni razvoj istaknuta je uloga inovacija u politici ruralnog razvoja EU-a s osvrtom na njezin „potencijal za postizanje vrlo pozitivnih učinaka pri odgovaranju na nove izazove poput klimatskih promjena, korištenja obnovljivih izvora energije, održivih metoda za upravljanje vodama i zaustavljanja smanjenja biološke raznolikosti. Poticanje razvoja u tim područjima te usvajanje i primjena odgovarajućih tehnologija, proizvoda i procesa mogu se smatrati potporama za inovacije“ (Odluka Vijeća 2009/61/EC, amandman na smjernice za ruralni razvoj). Poljoprivrednici i šumari ključni su nositelji tog procesa. Napredovati dalje od onoga što je zakonom određeno kao dobra praksa izazov je koji otvara nove prilike za eksperimentiranje koje često dovode do inovativnih rješenja.

II. prioritetna os politike ruralnog razvoja EU-a nudi dionicima ruralnog razvoja razne mogućnosti za odgovaranje na pitanja vezana za okoliš, poput sljedećih aktivnosti:

- Povećanje bioraznolikosti očuvanjem vegetacije bogate vrstama te zaštita ili održavanje livada i drugih oblika ekstenzivne poljoprivredne proizvodnje.
- Podizanje kapaciteta upravljanja vodama održavanjem iste razine opskrbe i kvalitete vode.
- Doprinos smanjenju emisija dušičnog oksida (N₂O) i metana (CH₄).
- Pomoć u promicanju smanjenja uporabe fosilnih goriva.

Pomoć pri pronalasku inovativnih rješenja za probleme vezane uz očuvanje okoliša, poput navedenih, naglašena je u aktivnostima Europske godine kreativnosti i inovativnosti, a dionici ruralnog razvoja već doprinose, izravno ili neizravno, promicanju primjene kreativnosti i inovacija u postizanju tih rješenja. Doprinos II. prioritetne osi tom procesu često je povezan s pronalaženjem novih metoda i procesa za unaprijeđenje ruralnog

krajolika, zaštitu okoliša i odgovaranje na nove izazove iz Zdravstvenog pregleda Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP).

Izazovi prepoznati Zdravstvenim pregledom ZPP-a uključuju spomenuta pitanja, a kreativna rješenja za odgovaranje na pitanja vezana uz okoliš ili klimu u ruralnim područjima nužna su zbog rastuće društvene brige o održanju lokalnih uvjeta života. Tako je stavljen naglasak na hitnost inovacijskog procesa kao zajedničkog pothvata radi pružanja važnih javnih dobara i usluga.

Kreativno razmišljanje

II. prioritetna os može se koristiti za poticanje kreativnog razmišljanja u cilju očuvanja okoliša EU-a i promociju javnih dobara. Novi pristupi metodama upravljanja zemljištem otvaraju prostor za takve inovacije i, kako objašnjava Clunie Keenleyside, znanstvenik Instituta za europsku okolišnu politiku u Ujedinjenom Kraljevstvu, „to bi moglo značiti primjenu iskušanih metoda ispaše na druge stočarske sustave ili primjenu metoda uređenja okoliša na upravljanje šumama, kao metode za suočavanje s dugoročnim učincima klimatskih promjena. Cilj koji dijele sve inovacije II. prioritetne osi jest nalaženje rješenja za održivo upravljanje okolišem u ruralnim područjima“.

Činitelji uspjeha

Glavne činitelje uspjeha u prilagodbi kreativnih rješenja i inovacija u okviru II. prioritetne osi istaknuo je Pille Koorberg iz estonskog Poljoprivrednog istraživačkog centra, koji vjeruje da se „inovacija ne događa u vakuumu, a da se kreativno razmišljanje potiče dobrom komunikacijom među dobro informiranim suradnicima. EM RR stvara takvu komunikacijsku platformu, a ja sam uključen u tematsku radnu skupinu EM RR-a koja istražuje nove ideje vezane za načine stvaranja javnih dobara poljoprivrednom djelatnošću, uključujući bioraznolikost i druge koristi za okoliš“.

Drugi činitelji uspjeha su inovativni razvojni procesi, potaknuti II. prioritetnom osi, kojima se stvaraju nove metode suradnje među poljoprivrednicima i šumarima u koordiniranim zajedničkim aktivnostima. Jednako je važno i stjecanje novog znanja o najboljim načinima korištenja mjera II. prioritetne osi. Učenje uključeno u taj i druge razvojne procese II. prioritetne osi može imati veliku važnost zbog svoje daljnje primjene, što uključuje učenje na uspjehu, ali i na neuspjehu.

Sljedeći primjeri prikazuju neke od činitelja uspjeha i daju brz uvid u to kako dionici II. prioritetne osi primjenjuju inovacije i kreativno razmišljanje.

“ Ako se katkad ne spotaknete, to je znak da niste dovoljno inovativni. ”

Woody Allen, redatelj i pisac

Inovativni udruženi pristup poljoprivredno-okolišnim aktivnostima u Nizozemskoj

Inovacija u ruralnom razvoju može se postići istraživanjem novih metoda rada. Koristi od suradnje među dionicima često donose niz pozitivnih sinergijskih učinaka koje se ne može postići pojedinačno. Dobar primjer inovativne suradnje dolazi iz Nizozemske, gdje zadruga za okoliš rade na usvajanju novog pristupa provedbi poljoprivredno-okolišnih mjera.

Zadruga za okoliš jedinstveni su modeli udruživanja za Nizozemsku. Ostale zemlje članice pokazuju zanimanje za nizozemski model kao novu metodu poticanja suradnje među poljoprivrednicima i šumarima radi pozitivnog djelovanja na okoliš.

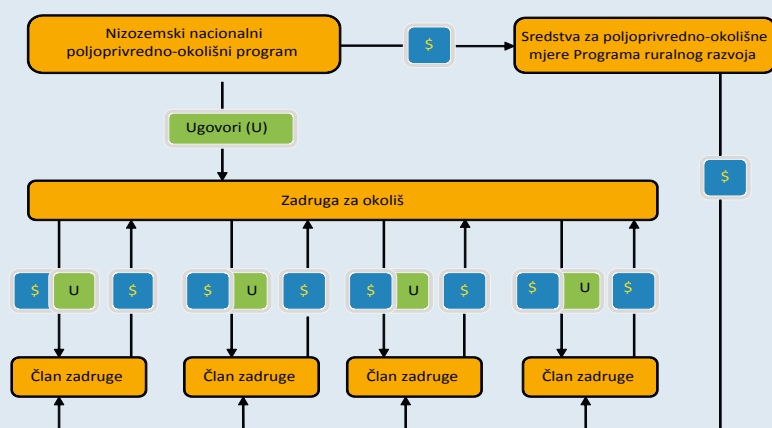
Zadruga uglavnom djeluju na jedinstvenom području i koordiniraju aktivnosti upravljanja okolišem tog područja. Takav pristup može obuhvatiti više susjednih vlasnika zemljišta, što je važno jer se prirodna staništa često prostiru preko više parcela i posjeda. Zadruga za okoliš koordinira rad na zaštiti vrsta, održavanju kvalitete voda i uređenju okoliša.

Diljem Nizozemske trenutačno djeluje približno 125 zadruga za okoliš, koje uključuju članove iz poljoprivrede, šumarstva i ostalih ruralnih djelatnosti. Studije su potvrdile učinkovitost njihovog zajedničkog pristupa održivom korištenju zemljišta, a to je prepoznato i u vladinom poljoprivredno-okolišnom programu (Programma Baheer), koji uključuje posebne instrumente za potporu nacionalno financiranih zajedničkih poljoprivredno-okolišnih aktivnosti. Ti su instrumenti stvoreni kako bi se povećala vrijednost poljoprivredno-okolišnih isplata iz EU-a usmjerenih na kompenzacije pojedinim poljoprivrednicima za izgubljen ili propušten prihod i kao takve nisu posebno namijenjene poticanju združnog povezivanja.

Dogovoren je inovativni pristup koji dopušta zadrugama primanje uplata od pojedinih članova za usluge savjetovanja o provedbi odgovarajućih

poljoprivredno-okolišnih aktivnosti. Članstvo u zadrugama također omogućuje pristup poljoprivredno-okolišnim ugovorima financiranim iz domaćih izvora. Kako je prikazano na slici 1, poljoprivrednici mogu koristiti dio primljenih naknada iz EU-a za financiranje troškova članstva u zadrugama.

Slika 1. Nizozemski model zadruge za okoliš

Zadruga za okoliš također dobro surađuju s jedinicama lokalne uprave i samouprave i uključene su u provedbu različitih ugovora za zaštitu prirode i okoliša za općine i tijela nadležna za upravljanje vodama. Taj inovativni pristup stvaranju prihoda pomaže održavanju i širenju aktivnosti zadruga. Neke zadruga su se čak udružile i stvorile veće zadruga za okoliš. Jedan takav primjer je zadruga za okoliš Noardlike Freyske Wâlden.

Nova organizacija, ustrojena udruživanjem šest manjih zadruga i poljoprivrednih udruuga, djeluje na području površine 50 000 ha i pokriva oko tisuću farmi i poljoprivrednih gospodarstava. Temeljni ciljevi zadruga povezani su s većim stupnjem usvajanja održivih metoda upravljanja zemljištem u njihovoj regiji prihvaćanjem teritorijalnog i zajedničkog pristupa rješavanju problema u okolišu. Ključne inovacije uključuju različite

metode korištenja gnojiva i zajedničku proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Krična masa sudionika koji primjenjuju koordinirane poljoprivredno-okolišne aktivnosti koristi bioraznolikost područja, a zadruga svojim strateškim planiranjem učinkovito upravljaju krajolikom. Nadalje, to pomaže razvoju lokalnog gospodarstva poboljšanjem rekreacijskih sadržaja za turiste, a podiže i kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Nizozemski model zadruga za okoliš nudi i mnoge druge prednosti osim dobrobiti za okoliš od udruženog pristupa, poput one prikazane na primjeru zadruga Noardlike Fryske Wâlden. Tu su uključeni niži troškovi administracije za vladu jer nacionalne potpore mogu biti dodijeljene zadrugama umjesto mnogim individualnim gospodarstvima. Time se stvara također učinkovit sustav nadzora provedbe poljoprivredno-okolišnih mjera. Nadalje, zadruga imaju inovativnu, jedinstvenu kontaktnu službu za širenje informacija velikom broju dionika.

Stvaranje novih rješenja za ocjenjivanje mjera II. prioritetne osi u Austriji

Ocjenjivanje učinkovitosti poljoprivredno-okolišnih mjera također može biti izvor inovacije. Do sada je ocjenjivanje bilo usmjereno na istraživanje koliko su poljoprivredno-okolišne mjere očuvale ili unaprijedile raznolikost vrsta i staništa.

Novi pokazatelji za nadzor, poput pokazatelja o poljoprivrednim područjima velike prirodne vrijednosti, uvedeni za programe u programskom razdoblju od 2007. do 2013. godine, treba nadograditi na prijašnja iskustva. Zemlje članice moraju stvoriti rješenja za preciznije ocjenjivanje utjecaja poljoprivredno-okolišnih aktivnosti. Iskustva Austrije daju zanimljiv uvid u inovacije koje se događaju na tom području.

U nacionalni poljoprivredno-okolišni program uključeno je oko 75 posto austrijskih tvrtki čiji posjedi pokrivaju približno 85 posto ukupne korištene poljoprivredne površine. To je jedno od područja s najvišim stupnjem sudjelovanja lokalnih poljoprivrednika u EU-u, a učinkovit sustav ocjenjivanja postao je iznimno važan. Novi sustavi koriste se za praćenje i najmanjih promjena pokazatelja o austrijskim resursima velike prirodne vrijednosti.

Ti sustavi koriste nacionalnu bazu podataka o rasporedu ugroženih staništa ovisnih o ekstenzivnoj poljoprivredi. Informacije o staništu dopunjene su informacijama o sastavu ptičje populacije i o ptičjim vrstama koje obitavaju na poljoprivrednim površinama jer se one sve više koriste kao indikator za mjerenje trendova bioraznolikosti na poljoprivrednim područjima. Kombiniranjem informacija obiju baza podataka austrijska resorna ministarstva dobivaju izvor osnovnih podataka o raširenosti potencijalnih poljoprivrednih područja velike prirodne vrijednosti (PPVPV) po regijama. U pripremi je detaljnija analiza kako bi se usporedili

ALMENLAND REGIONS ENTWICKLUNGS GMBH

podaci iz pojedinih područja s podacima na razini posjeda pojedinih gospodarstava, poput broja grla po hektaru i ekstenzivnosti uporabe livada i pašnjaka.

Razvoj novog austrijskog modela stvara inovativan mehanizam za nadzor poljoprivrednih površina velike prirodne vrijednosti (PPVPV) s obzirom na to da se trendovi tog pokazatelja bioraznolikosti mogu samo djelomice mjeriti analizom podataka baze podataka IACS (Integrated Administration & Control System). Austrijskim modelom također se priznaje važnost podataka iz drugih izvora za povećanje točnosti tog modela definiranja i mjerenja poljoprivrednih površina velike prirodne vrijednosti.

U druge inovativne elemente austrijskog poljoprivredno-okolišnog modela ocjenjivanja ubraja se razvoj mreže za ocjenjivanje bioraznolikosti. Mreža se sastoji od 600 lokacija za uzimanje i bilježenje uzoraka diljem Austrije. Neke od lokacija uključuju postojeće nadzorne postaje (i sadrže korisne arhive prijašnjih podataka vezanih uz projekt), a neke su postaje nove. Tom je mrežom analiza proširena na austrijske ptičje vrste koje nastanjuju poljoprivredna zemljišta i planinska područja jer se neke od novih nadzornih postaja nalaze iznad 1 200 metara nadmorske visine.

Ocjenjivanje bioraznolikosti tijekom sadašnjeg programskog razdoblja koristit će novu mrežu postaja za uzimanje uzoraka. Usklađen sustav uzimanja uzoraka u cijeloj Austriji rezultat je inovacije, a usto daje detaljniju sliku kretanja bioraznolikosti u određenim razdobljima. Očekuje se da će takve informacije biti značajne za upravljanje provedbom PRR-ova i izvještavanje o njihovim učincima.

Kreativnost i inovacije za diverzifikaciju ruralnih aktivnosti i kvalitetniji život

Seoske zajednice koje su izdržale izazove modernog vremena i ostale atraktivne za život i rad, sve više rade na diverzifikaciji svoga gospodarstva i podizanju kvalitete života svih svojih stanovnika, uključujući poljoprivrednike i njihove obitelji. Dostizanje suvremenih standarda razine usluga i dohotka zahtijeva kreativnost i inovativnost jer se rješenja iz urbanih područja ne mogu bez prilagodbe primijeniti u ruralnom području. III. prioritetna os politike ruralnog razvoja EU-a nudi raznovrsne prilike ruralnim zajednicama i pomaže im pri nalaženju vlastitog puta prema održivom razvoju u suvremenim okolnostima.

Neki od temeljnih prioriteta Europske godine kreativnosti i inovativnosti, poput „razvoja digitalnih znanja“, „učenja o učenju“, „razvoja društvenih znanja i znanja o civilnom društvu“, „pokretanja društvenih inicijativa i razvoja poduzetništva“, „prepoznavanja kulturnih vrijednosti i njihove interpretacije“, primjenjivi su i u ruralnim područjima i ujedno su važna tema u sklopu III. prioritetne osi Programa ruralnog razvoja. Obrazovne aktivnosti za potrebe ruralnih područja i promicanje pristupa informacijsko komunikacijskim tehnologijama (IKT), osobito u udaljenim područjima, potaknuli su razvoj ruralnog turizma, elektroničko poslovanje, nove oblike poduzetništva, nove proizvode, usluge i procese. Diverzifikacija gospodarskih aktivnosti i suvremene usluge ne samo što pomažu zadržavanju lokalnog stanovništva i sprečavanju iseljavanja, nego često privlače i nove stanovnike jer nude novi životni stil i ugodan, zdrav okoliš.

Inovacija u ovom slučaju predstavlja spoj lokalnih znanja o tradicionalnim procesima proizvodnje proizvoda i rukotvorina s formalnim odnosno znanjem prilagođenim suvremenom tržištu i kupcima. Za to su nužni suradnja, eksperimentiranje, standardiziranje proizvodnih procesa i proizvoda, prijenos znanja i vještina, a da se pritom ne gube posebnosti proizvoda ili procesa. Sredstva III. prioritetne osi pomažu takvim inovativnim idejama i jačanju dugoročne održivosti zajednice.

Nove ideje

Kako bi se postigla diverzifikacija ruralnog gospodarstva i stvorile usluge potrebne suvremenom čovjeku potrebna je sposobnost za stvaranje i primjenu novih ideja u ruralnom prostoru. Inovativne ideje mogu se pokrenuti mobiliziranjem lokalnih resursa ruralnih područja na nov način. Za to je potrebna kreativnost jer je za razvoj znanja i vještina stanovništva potrebna suradnja na lokalnim projektima i prenošenje inovativnih rezultata.

Razvojni procesi koji uključuju stvaranje i primjenu novih ideja mogu se provoditi na različite načine, ali uglavnom uključuju prilagodbu provjerenih pristupa na nove okolnosti. Rezultati takvih inovativnih aktivnosti mogu imati značajne učinke za lokalnu sredinu, kao što je spomenuto u prethodnoj analizi primjera za I. prioritetnu os. Metodologija prilagodbe također je značajna za projekte III. prioritetne osi.

Programi za prijenos znanja pomažu poticanju te vrste ruralne inovacije koja je često rezultat projektne suradnje među regijama ili zemljama članicama. Lokalne akcijske grupe imaju mogućnost razvoja spomenute suradnje i korištenja sredstava mjere 421 IV. prioritetne osi za prepoznavanje ideja iz jednog područja te njihovu prilagodbu i provedbu u novim okolnostima koristeći sredstava III. prioritetne osi.

Drugi važni izazov u čijem rješavanju mogu pomoći inovacije je osiguranje kvalitetnih proizvoda i usluga u rijetko naseljenim i udaljenim ruralnim područjima u kojima se dosadašnje metode nisu pokazale učinkovitima. Nasuprot tome, ruralne sredine koje se nalaze u blizini gradova predstavljaju poseban izazov kao i odgovor na njihove potrebe, poput pitanja dnevnih migracija (u grad i iz grada) te pružanja usluga za posjetitelje iz gradova.

Iskustvo inovacija u ruralnim krajevima

Tijekom proteklih programskih perioda unaprijeđene su osnovne usluge, poput skrbi o djeci ili strukovnog obrazovanja, čime se uklanjaju prepreke ulasku na tržište rada ili razvoj usluga za turiste koji dolaze u ruralna područja zbog očuvanog okoliša i doprinose proširenju lokalnih aktivnosti. Te promjene prepoznate su LEADER-om i ostalim pristupima ruralnom razvoju, a pokazatelji su činjenice da ruralne zajednice posjeduju značajan potencijal za inovacije i promjene.

Zajednice, poduzeća, LAG-ovi i ostali ruralni dionici mogu koristiti bogato iskustvo ruralnih inovacija i na njima graditi nove projekte, a širok spektar mjera III. prioritetne osi doprinosi postizanju tog cilja. Primjeri inovacija i kreativnosti iz Poljske i Irske ilustrirani su primjerima koji slijede. Naglašene su koristi od povezivanja lokalnih gospodarstvenika, kao i koristi koje donosi inovativni pristup u prijenosu iskušanih modela socijalnog gospodarstva među zemljama članicama s različitim iskustvima u ruralnom razvoju.

“Inovacije zauzimaju važno mjesto u finskoj politici ruralnog razvoja. Stoga se trebamo aktivnije uključiti u promicanje novih ideja i aktivnosti, osim onih tradicijskih, kako bismo u ruralnim područjima stvorili nove izvore dohotka.”

G. Pentti Malinen,
stručnjak za ruralni razvoj,
Udruženje finskih sveučilišta

LEADER-ov inovacijski klaster Zapadnog Corka, Irska

Zapadni Cork nalazi se na krajnjem jugozapadu Irske. Područje obilježava raznolikost krajolika, impresivna obala, bogato kulturno naslijeđe, lijepa sela i gradići puni života. Uz prepoznatljiv imidž Zapadni Cork ima tradiciju oslanjanja na vlastite snage te politike i inicijative za ruralni razvoj kojima se potiču jaka lokalna partnerstva, mreže i udruženja. Problemi su tog područja izoliranost od velikih tržišta, nerazvijena infrastruktura, prekomjerno oslanjanje na poljoprivredni i građevinski sektor te slaba prostorna pokrivenost gospodarskim aktivnostima.

Inovacijski klaster dio je LEADER-ova strateškog plana Zapadnog Corka za razdoblje od 2007. do 2013. godine. Aktivnosti klastera koje se odnose na diverzifikaciju ruralnog gospodarstva te povezivanje sa društvenim poduzetnicima mogu dobivati sredstva i iz IV prioritetne osi (LEADER-ova os). Klaster također promiče društvene i gospodarske ciljeve povezane s podizanjem kvalitete života i stvaranjem regionalnog znaka kvalitete.

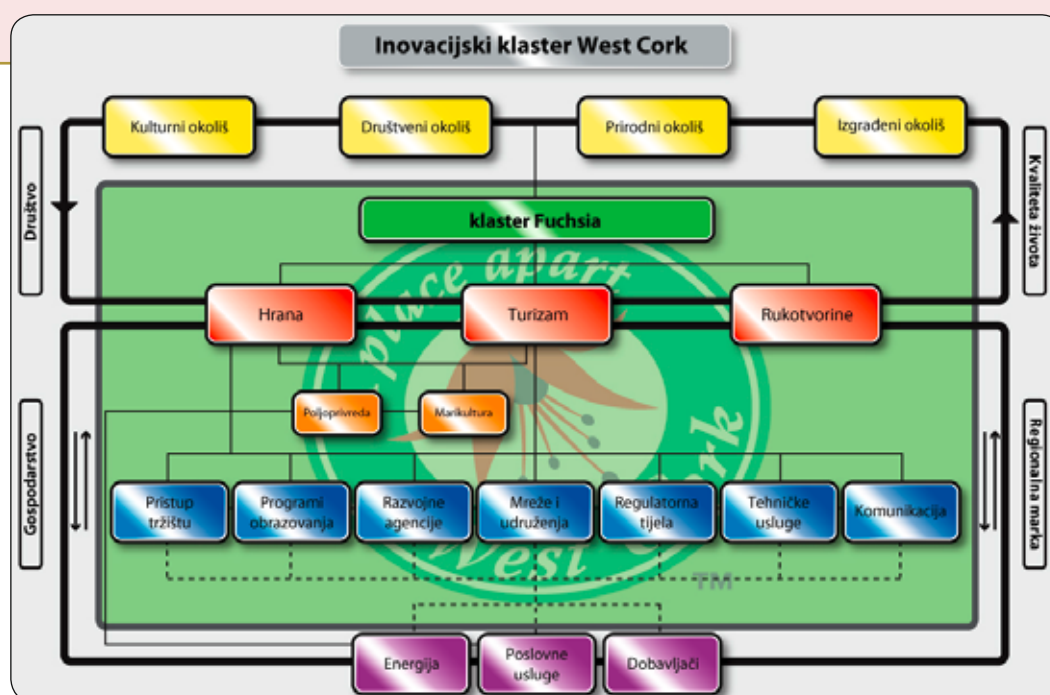
Klaster je usredotočen na ključne gospodarske sektore s potencijalom za diverzifikaciju (prehrana, turizam, izrada rukotvorina i sl.) kao i na određene vrste razvojnih aktivnosti i procese (marketing, programi obrazovanja, razvojne agencije, mreže, udruženja i sl.) Aktivnosti klastera temelje se na prijašnjim inicijativama, a posebno na razvoju znaka kvalitete Zapadnog Corka – Fuchsia.

Klaster djeluje kao poslovna mreža koja okuplja 160 poduzeća pod zajedničkim znakom kvalitete Fuchsia iz prehrambenog i turističkog sektora, sektora rukotvorina i ostalih sektora (poljoprivreda, marikultura, maloprodaja). Na tržištu su prvi put nastupili 1998. godine.

Aktivnosti koje klaster podupire u programskom razdoblju od 2007. do 2013. godine uključuju: razvoj novog programa "Energija s farmi", koji uključuje proizvodnju biogoriva, proizvodnju energije iz vjetra i sunca te hidroenergiju; uvođenje i vrednovanje novijih marketinških i promotivnih aktivnosti pod znakom Fuchsia; razvojne potpore za projekte diverzifikacije djelatnosti sudionika te znaka kvalitete u gastronomskom turizmu, rukotvorinama i aktivnostima za slobodno vrijeme; konzultacije i treninge za poduzeća uključena u kreativnu umjetnost i produkciju digitalnih medija; program za podizanje konkurentnosti lokalnih poduzeća razvijen u suradnji sa sveučilištem College Cork; potpore za strateške mreže i grupe proizvođača u poljoprivredi, prehrambenoj industriji, ribarstvu, turizmu i proizvodnji energije.

Vrijednost znaka kvalitete Fuchsia i povezanih aktivnosti procjenjuje se na 106 milijuna eura. Od toga je 69 milijuna uloženo u regiju, čime je između ostalog podržano 1 131 lokalno radno mjesto u 2005. godini. U modelu se jedan uspjeh nadograđuje na drugi i stvara kulturu inovativnosti i potpore inovacijama, čime se s vremenom stvara kritični broj inovativnih aktivnosti.

Za više informacija posjetite www.fuchsiabrands.com

PARTNERSTVO ZA RAZVOJ ZAPADNOG CORKA

UDRUŽENJE JANTARNA STAZA LANCKORNE

Društveno poduzeće "HORYZONY ITD" u "Angelic" Lanckoroni u Poljskoj

Društvena poduzeća često stvaraju i potiču raznovrsne inicijative u inovativnom ruralnom razvoju, posebice kada je riječ o podizanju kvalitete života i diverzifikaciji gospodarskih aktivnosti. Društvena poduzeća obično djeluju ondje gdje komercijalna poduzeća ne uspijevaju, i stoga je inovativnost ključna za njihov opstanak. Takva poduzeća inovativna su s obzirom na način na koji osiguravaju proizvode i usluge kao i sam izbor odnosno posebnost proizvoda i usluga. Društvenim poduzećima u ruralnim sredinama često je zajedničko djelovanje na potpori uključivanja nezaposlenih osoba na tržište rada, smanjivanju razlika u pružanju socijalnih usluga, promicanju novih institucionalnih oblika i razvoju civilnog društva.

U mnogim zemljama članicama razvijeno je mnoštvo različitih modela društvenog poduzetništva, dok je u nekima ideja društvenog poduzeća i dalje relativno rijetka pojava. Jedan od razloga jest i stigmatiziranje društvenog, kolektivnog pristupa ruralnom razvoju, koji je bio nametnut u nekim zemljama bivšeg sovjetskog sustava. Drugi razlozi povezani su s nedostatnim razumijevanjem te ideje ili političkim, pravnim i kulturološkim činiteljima, poput nepovjerenja u taj oblik organizacije. Ti se trendovi u zemljama poput Poljske mijenjaju, a učinkovitost modela društvenog poduzetništva postaje sve poznatija. To donosi povećano zanimanje za takav model rada i njegove mogućnosti za inovativni ruralni razvoj.

"HORYZONTY ITD" primjer je uspješnog poljskog ruralnog društvenog poduzeća. Stvoreno je tijekom priprema za članstvo u EU-u kao ogranak ekološkog i kulturnog udruženja koje se bavilo projektom očuvanja seoske baštine "Jantarna staza". Osnovano u Lanckoroni, selu u blizini Krakova, inicijativom

lokalne zajednice, usmjereno je na promociju razvoja gospodarskih i društvenih prilika korištenjem kulturne baštine i prirodnih resursa područja. Također je aktivno uključeno u nalaženje novih prilika za stvaranje radnih mjesta za mlade koji obično radi posla putuju u Krakov ili druge gradove u okruženju.

HORYZONTY ITD je poduzetnički pothvat većeg udruženja. U skladu s inovativnim procesom ruralnog razvoja pod III. prioritetnom osi, strategija poduzeća usmjerena je na jačanje veza s kulturom i tradicijom područja nizom povezanih aktivnosti. Ono promiče turizam na "Jantarnoj stazi" (zajedno s ostalim turističkim agencijama iz Mađarske i Slovačke), vodi trgovinu za prodaju lokalnih proizvoda (rukotvorine i umjetnine), upravlja kafeterijom i restoranom, organizira obrazovanje o zaštiti okoliša i radionice o lončarstvu, povijesti i ručnom radu te organizira turistička događanja poput studijskih posjeta, konferencija i lokalnih festivala. Turistička ponuda temelji se na očuvanju mjesne baštine i poštovanju okoliša, a većina aktivnosti provodi se u ekomuzeju u Lanckoroni.

Poduzeće trenutačno zapošljava sedmero ljudi koji su zadovoljni prednostima lokalnog zaposlenja. Projekt se nastavlja na prijašnji rad financiran sredstvima EU-a, uključujući projekt Equal – „Društveno gospodarstvo na Jantarnoj stazi“ i „Zelene staze, lokalni proizvod“. Stvaranje radnih mjesta korištenjem baštine zanemarenog sela velik je izazov. Ključni činitelji uspjeha tog inovativnog pristupa u ruralnoj Poljskoj bili su uključenost predanih lokalnih nositelja razvoja i korištenje iskustva iz prethodnih projekata.

Inovativne lokalne razvojne strategije i programi

LEADER, u početku inicijativa Europske zajednice, a danas glavna metodološka odrednica za provedbu programa ruralnog razvoja EU-a, osobitu pozornost posvećuje poticanju kreativnosti i inovativnosti. U LEADER-ovu pristupu inovativni su i kreiranje i provedba politike ruralnog razvoja kao i aktivnosti koje se u njezinu sklopu provode na terenu.

Europska godina kreativnosti i inovativnosti istaknula je važnost poduzetništva, održivog razvoja i lokalnih razvojnih strategija. U mnogim ruralnim zajednicama zemalja članica EU-a koje su naučile koristiti LEADER-ov pristup ti su koncepti osobito važni pri suočavanju s promjenom uloge poljoprivrede u seoskim područjima, s pitanjima vezanima za okoliš poput klimatskih promjena, s diverzifikacijom ruralnog gospodarstva, s podizanjem kvalitete života i učinkovitog odgovaranja na posljedice globalne ekonomske krize.

Lokalne akcijske grupe i lokalne razvojne strategije

LEADER-ove lokalne akcijske grupe (LAG) od ranih 1990-ih promiču inovacije kao jedan od svojih temeljnih ciljeva. Važnost inovacija kao prioriteta LEADER-ova pristupa potvrđena je i 2009. godine na sastanku pododbora Europske mreže za ruralni razvoj. Aktivnosti LAG-ova trebaju doprinositi ostvarenju ciljeva njihove lokalne razvojne strategije. Same aktivnosti mogu biti uobičajene aktivnosti s popisa koji predviđa pojedina prioriteta os, ali i one manje uobičajene, uz uvjet da mogu dokazati doprinos razvoju pojedine tematske prioriteta osi.

Ključna je uloga LAG-ova okupljanje različitih nositelja ruralnog razvoja koji zajednički definiraju prioritetne aktivnosti. Budući da LAG-ovi djeluju u malim ruralnim zajednicama, gdje se većina ljudi poznaje, sudjelovanje u procesu odlučivanja nije samo formalni postupak nego prilika za izražavanje vlastitog stava i mišljenja. Za LAG-ove inovacija znači nešto izravno i jednostavno, odnosno pokušaj uvođenja nečeg novog u određenom području. U provedbi projekata koristi se cjelovit pristup razvoju jer on donosi pozitivne učinke, a to znači da su aktivnosti povezane, sektorski i na druge načine, te da se to ogleda u strategiji razvoja područja.

Do inovativnih rješenja za probleme lokalne zajednice može se doći analizom potreba lokalne zajednice ili korištenjem primjera dobre prakse iz drugih područja. Iz toga proizlazi važnost umrežavanja i suradnje koji pomažu prijenosu znanja između LAG-ova, uspoređivanju pristupa u rješavanju istih problema te uvođenju novih rješenja prilagođenih lokalnim uvjetima.

Međunarodna suradnja i suradnja među područjima znatno je pridonijela i ubrzala razmjenu i širenje inovacija. Catherine Ryan, iz FLAG-a/LAG-a iz Sjeverne Irske, ovako je komentirala projekt razvoja kreativne industrije proveden u suradnji s partnerima iz Irske i Švedske: „Međunarodna suradnja je rad u partnerstvu koji uključuje inovativnost. U okviru tog procesa razmjenjuju se informacije, prikupljaju sredstva i razvijaju znanja“.

Inovacija i uključivanje novih dionika

Uvođenje LEADER-a kao glavne metodološke odrednice u provedbu ruralnog razvoja EU-a znači uključivanje novih sektora i dionika u partnerstvo, primjerice poljoprivrednika, njihovih organizacija, tijela zaduženih za očuvanje okoliša i ruralnih poduzeća. Takva se partnerstva u nekim područjima ponekad uspostavljaju prvi put. Takav pristup daje lokalnim zajednicama priliku za rješavanje njihovih problema na cjelovitiji način.

Carol Flux, voditeljica LAG-a Otok Wight na jugoistoku Engleske, izjavila je: „Ruralna područja na jugoistoku Engleske suočena su s izazovima povezanim s očuvanjem okoliša i krajolika, poljoprivrede i gospodarstva. Stoga je vrlo važno da se LEADER-ov pristup koristi i pri provedbi ostale tri prioriteta osi kako uistinu inovativni i sveobuhvatni projekti ne bi bili izgubljeni.“

Izazovi i rješenja

Naravno, s inovacijama dolaze i izazovi. Motiviranje novih dionika na sudjelovanje u partnerstvu na razini zajednice može biti vrlo zahtjevno. To je istaknuto i na radionici koju je 2009. održala Njemačka mreža za ruralni razvoj. Za postizanje uspjeha, inovativni i kreativni pristupi moraju osigurati stvarnu uključenost dionika i lokalnih zajednica. Kako se rješenja ne bi nametala izvana potrebno je kontinuirano uključivanje dionika i sustavni razvoj njihovih znanja i vještina. O tome govore sljedeći primjeri.

“**Inovacija može biti nov proizvod, usluga ili proces u nekom prostoru koji može poslužiti potrebama zajednice te poduprijeti održivi razvoj**”

Valdis Kudins,
Latvijski ruralni forum

Prilagodba razvojnih rješenja za rijetko naseljena područja ruralnih zajednica Ujedinjenog Kraljevstva

Inovacija u sklopu LEADER-ova pristupa može značiti prilagodbu postojećih pristupa potrebama različitih ruralnih područja. Taj pristup dobro ilustrira primjer LAG-a Highland iz Ujedinjenog Kraljevstva, koji inovativnom operativnom strukturom osigurava učinkovitu primjenu pristupa odozdo prema gore u raspršenim i udaljenim ruralnim zajednicama.

LAG Highland pokriva planinsko područje sjeverne Škotske, a njegova razvojna strategija služi potrebama 146 tisuća stanovnika na 23 tisuće četvornih kilometara jednog od najrjeđe naseljenih i najizoliranijih područja Europe. S obzirom na to da je područje tog LAG-a veće od prosječnog primjenjuje se inovativna razvojna metoda koja uključuje spuštanje ovlasti za donošenje odluka na niže razine. LAG Highland ima mrežu od 11 manjih skupina poznatijih kao Lokalna akcijska partnerstva (LAP).

Članstvo u LAP-u ima istu strukturu članstva kao LAG, što znači da uključuje predstavnike društvenog, gospodarskog i okolišnog sektora kao i najpotrebitije u zajednici, poput mladih i žena. LAP-ovi sami upravljaju raspodjelom sredstava iz svoga dijela proračuna i redovito podnose izvješća LAG-u Highland.

Razvojni prioriteti LAP-a na lokalnoj razini sadržani su u njihovim lokalnim planovima. Posljednji je donesen u svibnju 2009. godine pa sada svi LAP-ovi aktivno potiču projekte na svojim područjima.

Projekti i lokalni planovi LAP-ova dio su sveobuhvatne lokalne razvojne strategije LAG-a Highland. LAP-ovi izravno surađuju na lokalnim projektima u zajednicama koje okupljaju, a LAG je više usmjeren na koordinaciju djelovanja LAP-ova i upravljanje njihovim radom u cilju ostvarenja dogovorenih strateških ciljeva definiranih u razvojnoj strategiji.

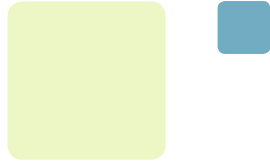
Uz inovativni način provedbe razvojne strategije LAG-a, inovacija je i proračun LAG-a. On naime uključuje, osim 7,6 milijuna funti iz IV. prioritetne osi i 8,5 milijuna eura iz Europskoga fonda za regionalni razvoj (iz Programa za podizanje razvojne razine Škotske za razdoblje od 2007. do 2013. godine).

Korištenjem različitih potpora EU-a mogu se postići korisni pozitivni i sinergijski učinci različitih aktivnosti u ruralnim područjima koje doprinose operativnoj učinkovitosti na strateškoj razini, ali i pružaju lokalnim zajednicama i poduzećima objedinjen, prilagođen izvor sredstava za financiranje projekata.

Više informacija o LEADER-ovu programu LAG-a Highland doznajte na www.highlandleader.com

TRANSCOTLAND.COM

Francuska otvorena poljoprivredna gospodarstva potiču suradnju među nositeljima ruralnog razvoja

Jedan od osnovnih ciljeva IV. prioritetne osi jest uspješno uključivanje europskog poljoprivrednog sektora u aktivnosti LAG-ova. Uključivanje tih partnera treba donijeti nove inovativne pristupe koji će bolje odgovoriti na cijeli spektar društvenih, gospodarskih i okolišnih otvorenih pitanja u ruralnom razvoju.

U Francuskoj su stečena neka zanimljiva iskustva u provedbi takvih inicijativa. Inovativnoj inicijativi nazvanoj Adresar otvorenih poljoprivrednih gospodarstava (Territorial Farming Contacts) cilj je unaprijeđivati francuski poljoprivredni sektor njegovim otvaranjem ostalim sektorima. Izvorni model s vremenom je unaprijeđen, a danas i LAG-ovi potiču slične inicijative i aktivnosti u razdoblju od 2007. do 2013. godine.

RÉSEAU DE FERMES OUVERTES EN PÉRIGORD

Primjer koji je vrijedno spomenuti provodi LAG Périgord u sklopu projekta Mreže otvorenih farmi (Réseau des fermes ouvertes) sa sjedištem u gradiću Dordogneu. Uz pomoć LAG-a Mreža uspješno pomaže poljoprivrednicima u predstavljanju njihova doprinosa razvoju područja. Glavni je cilj otvaranje poljoprivrednih gospodarstava i poticanje dobrih odnosa između poljoprivrednika i ostalih članova zajednice te njihovih posjetitelja.

Projekt daje očekivane rezultate odnosno Mreža nastavlja svoje aktivnosti na pripremi poljoprivrednika za prijam i predstavljanje aktivnosti posjetiteljima.

Više informacija o projektu možete naći na :
www.fermesouvertesenperigord.com

Stanovnici sela – europski građani

Inovacije u ruralnom razvoju uvelike se oslanjaju na vještine, motivaciju i ideje seoskih stanovnika. Oni koji duže žive na selu također drukčije vide i tumače inovacije u usporedbi s onima koji su na selu kraće. Članci koji slijede opisuju kako različiti stručnjaci za ruralni razvoj vide inovacije.

Njemački Allgäu: regija koja potiče svoje inovativne pionire

Na samom jugu Njemačke, u regiji Allgäu, u područjima četiri LAG-a aktivno se prate inovativni ljudi i ideje. Natjecanje idejama i aktivna potraga za "regionalnim pionirima" pomogli su ciljanom razvoju inovativnosti u regiji.

LEADER-ov pristup koji pokriva područja četiri LAG-a bavarske regije Allgäu uključuje natjecanje idejama koje potiče nove projekte ruralnoga razvoja. Pobjednici natjecanja proglašavaju se "regionalnim pionirima", a u prvom krugu tog uspješnog natjecanja zaprimljeno je 250 ideja i nagrađeno 18 različitih projekata. Mnoge od tih pionirskih ideja poslije su uključene u razvojne strategije LAG-ova, a stanovnici regije Allgäu pokazuju veliko poštovanje prema svojim regionalnim pionirima..

Četiri LAG-a održala su drugi krug natjecanja idejama tijekom 2009. godine u potrazi za novim regionalnim pionirima. Točnije, organizatori su tražili ljude koji su željeli svojim inovativnim projektima aktivno sudjelovati u društvenim promjenama i pomoći svojim regijama da ostanu raznolike i privlačne za život.

Dr. Sabine Weizenegger predsjednica je jednog od LAG-ova uključenih u inicijativu za izbor regionalnih pionira. LAG Her Oberallgäu snažno podupire ideju prepoznavanja regionalnih pionira. Dr. Weizenegger ističe da je pristup usmjeren

na dionike ključan čimbenik regionalnog razvoja u budućnosti. Taj je pristup upoznala i naučila cijeniti za boravka u Africi prije nego se zaposlila u Allgäu. Dr. Weizenegger vjeruje da je sudionički pristup odozdo prema gore u Europi jednak pristupu međunarodnih programa za pomoć zemljama u razvoju koji pomažu građanima nerazvijenih zemalja kako bi mogli sami sebi pomoći. Prema njezinom su mišljenju ta dva pristupa jednaka jer su oba usmjerena na prepoznavanje potreba i sposobnosti lokalnih ljudi odozdo prema gore.

Možete li ukratko opisati kako je nastao projekt prepoznavanja regionalnih pionira i što je potaknulo njegovo pokretanje?

Inicijativa za naš projekt prepoznavanja regionalnih pionira proizašla je iz zaklade Anstiftung & Ertomis sa sjedištem u Münchenu. Centar za samoopskrbu regije Allgäu, jedan od naših partnera, prvi put nam je tu ideju iznio 2006. godine. Otpočetak smo bili oduševljeni tim pristupom jer je omogućio jednostavno upoznavanje s mnoštvom ideja i inicijativa za koje inače ne bismo znali, kao i upoznavanje mnogih inovativnih i kreativnih ljudi kojima nedostaje zajedničko radno okruženje. Projektom prepoznavanja regionalnih pionira riješili smo te probleme.

Kako potraga za pionirima izgleda u praksi?

Potruga za pionirima u 2009. godini uključivala je javni natječaj kojim su pioniri mogli biti nominirani ili pak nominirati sami sebe u sljedećim kategorijama: Društvene mreže i angažman, Trgovina i poljoprivreda, Obrazovanje i kultura, Život i rad, Kvaliteta života i slobodno vrijeme te Priroda i okoliš.

Stručni ocjenjivački sud tradicionalno odabire najbolje ideje pionira i proglašava pobjednike na Kempodiumu u mjestu Kemptenu. Pobjednici se također predstavljaju na internetskoj stranici www.anstiftung-ertomis.de. Sve je poput zabavne emisije ili panel-diskusije, iako nema previše rasprave. To je prilika da pioniri izlože svoje ideje, odgovore na pitanja nazočnih i da se međusobno upoznaju.

Središnji je cilj vašeg projekta isticanje inovativnih ljudi i njihovih ideja te podizanje svijesti o važnosti inovativnosti. Što je po vama inovacija?

Teško je točno definirati inovativnost, jer nešto što je uobičajeno u jednoj regiji može biti inovativno u drugoj. Važno je da se inovacija kao rezultat ljudske inovativnosti uvijek nadovezuje na poboljšanje onoga što već postoji. Sam sadržaj inovacije može biti nov proizvod, nova osobina proizvoda, nova usluga, nov proces, novi kanali i oblici marketinga, kao i novi oblici suradnje i organizacije. Što se tiče vrsta inovacija, prvi korak je svakako preuzimanje ideja iz drugih regija, odnosno uvoz projekata koji još nisu provedeni u vašoj regiji. Stvaranje nove inovacije kombiniranjem nekoliko već poznatih elemenata malo je zahtjevnije. Najviši je stupanj inovacije stvaranje ili otkrivanje nečeg posve novog.

Sabine Weizenegger

SABINE WEIZENEGGER

Kad govorite o regionalnim pionirima u Vašoj regiji, što ih prema Vašem mišljenju motivira za provedbu ideja?

Najvažnija su vaša vlastita uvjerenja! Mnogima je dovoljan tek mali početni poticaj kako bi se pokrenuli. Događaji koji ih potiču, poput natjecanja idejama, promotivnog fonda ili kada netko jednostavno kaže da je ideja dobra i da je treba ostvariti, stvarno čine čuda. Zanimljivo je primijetiti da većina pionira sebe ne smatra inovatorima - misle kako ono što rade zaista nije ništa posebno.

Mnogi pioniri su ljudi koji nisu navikli biti u centru pažnje ili na upravljačkim položajima. Oni su obični ljudi koji rado pomažu kad nešto treba učiniti. To su ljudi poput vlasnika gostionice koji nudi domaću kuhinju, učenika koji je uključen u aktivnosti zajednice ili trgovca koji prodaje ekološke proizvode. To me dovodi do još jedne zanimljivog zaključka – naši pioniri dolaze iz svih slojeva društva i svih dobnih skupina.

Koje biste koristi od svojeg projekta izdvojili kao najvažnije?

Javno priznanje jača i motivira pionire u našoj regiji. Nadalje, zajednički nastup tijekom prezentacija inovativnih projekata često je prvi korak za razmjenu iskustava i umrežavanje. Sljedeći je važan učinak medijske pokrivenosti pojedinih pionirskih projektnih ideja. Medijska pokrivenost i sva ostala javna događanja tijekom naše potrage za pionirima pridonose kreativnoj atmosferi u našoj regiji, u kojoj je inovativnost prepoznata i poticana.

Što mislite, što je potrebno europskoj politici ruralnog razvoja kako bi se inovativnost i kreativnost podigle na višu razinu?

Programi posvećeni promicanju inovacija korisni su osobito ako su usmjereni na stvaranje društvene, ekološke i gospodarske dodane vrijednosti. Trebaju se usmjeriti šire od tradicionalnih poljoprivrednih interesa i biti značajni za sve ruralne dionike. Kad istinski želite promicati inovativnost, ne smijete težiti savršenstvu pod svaku cijenu. Morate prihvatiti da neke stvari u inovativnim projektima mogu krenuti krivim putem. Ako ste unaprijed sigurni da će sve ići po planu, vaš projekt vjerojatno nije loš, ali nije ni pretjerano inovativan.

Da bi inovativnost urodila inovacijama potrebno je eksperimentiranje na terenu, a upute koje dolaze uz potpore inovacija nikako ne smiju značiti da neuspjeh nije dopušten. U vezi s time osobno priželjkujem da odgovorni postanu hrabriji.

Također mi je važno da politike koje se odnose na ruralni razvoj budu usmjerene na raznolikost. To se svakako promiče pristupima kakav je LEADER.

Više informacija o Sabininom radu na inovativnom ruralnom razvoju možete naći na:
www.anstiftung-ertomis.de/opencms/opencms/region/pioniere.html i
www.regionalentwicklung-oberallgaeu.de

“ Kad istinski želite promicati inovativnost ne smijete težiti savršenstvu pod svaku cijenu. Morate prihvatiti da neke stvari u inovativnim projektima mogu krenuti krivim putem. ”

Sudjelovanje i dijalog vode inovacijama

Bollete van Ingen Bro živi i radi u Thyborønu na zapadnoj obali danskog poluotoka Jutlanda, gdje su ljudi vrlo zainteresirani za inovacije. Želi njegovati dijalog među ljudima jer smatra da se inovacije pokreću dijalogom.

Bollette van Ingen Bro dugi niz godina radi na danskim projektima ruralnog razvoja i suradnje, a njezin se rad temelji na dijalogu među poduzećima i organizacijama. Imenovana je direktoricom Centra znanja o razvoju hrane u mjestu Holsterbrou 2004. godine, a neposredno nakon toga i direktoricom poslovnog vijeća. Tada je svoj rad usmjerila na zajedničko djelovanje "svijeta temeljenog na znanju" i "političkog svijeta" radi postizanja maksimalnog potencijala inovativnosti kao razvojnog alata za lokalne zajednice.

Od 2008. godine Bollete van Ingen Bro je samozaposlena i radi na tri ključne aktivnosti: vodi vlastitu tvrtku koja se prvenstveno bavi razvojem znanja, podupire stvaranje poslova temeljenih na znanju izvan velikih gradova te aktivno sudjeluje u inicijativama koje stvaraju radna mjesta za žene. Također radi na projektima stvaranja dodane vrijednosti za danske prehrambene proizvode i pruža potporu razvoju klastera promocijom suradnje

među lokalnim gospodarskim dionicima i aktivnostima zajednice. To uključuje i moderiranje sastanaka o "viziji i dijalogu" u selima i organizacijama.

Zašto su inovacije važne za Vašu ulogu u ruralnom razvoju?

Spoznali smo kako nije realistično očekivati da ljudi sami od sebe i bez konteksta razumiju što inovacija jest ili što znači. Stoga u našem području temi inovacija prilazimo korištenjem ideja "novo", "korisno" i "iskorišteno". To je ono što inovacija znači za mene i za mnoge partnere s kojima radim. Većina ljudi u ruralnim područjima ne koristi riječi poput "inovacija". S druge strane, postoji velika energija za stvaranje inovacija, osobito ovdje u Thyborønu. Postoji snažna potreba da se stvari jednostavno odrade. To je pozitivna strana takve energije, ali ona ima i drugo lice. Pritom posebno mislim na činjenicu da je teško postići "intenzivnu suradnju temeljenu na znanju", što je po meni izvlačenje punog potencijala iz ideje.

Tu počinje moja uloga. Uzmimo za primjer klaster s kojim trenutačno radim. Svako malo stanem i pitam sudionike: Koristimo li klaster na najbolji mogući način? Istražimo ključne elemente klastera i pogledajmo kako zapravo klaster izgleda u danom trenutku? Kako on zapravo funkcionira? Odgovori na ta pitanja vrlo su korisni i ponekad stvaraju nove ideje o mogućnostima suradnje sa stranim partnerima. Drugi su rezultati "novog načina razmišljanja" nove prilike za privlačenje sredstava za financiranje većih aktivnosti. Mislim da je inovativnost vrlo važna za olakšavanje takve vrste razvoja i napretka.

Što ste naučili svojim radom na inovativnosti i kreativnosti?

Naučila sam da je najvažnije poštovati rad na ruralnom razvoju i inovacijama jer raditi na ruralnom razvoju znači raditi s vrijednim i predanim ljudima. Riječ je također o stvarima za koje je vezan njihov identitet i koje su im osobno važne. Ponekad izložite dobre ideje, ali to može biti prerano, prekasno ili na pogrešan način.

Naučila sam kako nije jedino važno obrazovanje i profesionalno iskustvo. Jednako je važno znati potaknuti dijalog i riješiti sukobe. Također sam naučila da jedna osoba ne može ukloniti golemu prepreku, ali zajedno to možemo. Ako stalno pokušavamo, postići ćemo što smo namili. Svi dionici klastera također dijele taj stav. Idimo korak po korak i nastavimo po planu. U ruralnom razvoju malim se koracima može daleko stići.

Koju bi ulogu trebala imati ruralna politika u poticanju kreativnosti i inovativnosti među ruralnim dionicima?

Voljela bih naglasiti da se ruralne politike trebaju više usmjeriti na poticanje i olakšavanje dijaloga zato što na taj način ljudi ostvaruju mnogo više rezultata za uloženi trud. Pravi uvjeti za poticanje inovacije obično uključuju nekoga tko će taj proces podupirati. Poticanje razmjene informacija i razni oblici dijaloga ključni su za taj proces.

Politika ruralnog razvoja doprinosi tome procesu financiranjem i promoviranjem te tako pomaže aktivnostima na terenu. Nezavisni stručnjaci neprocjenjivi su u pokušajima poticanja malih i srednjih poduzeća, udruga i pojedinaca na inovativno razmišljanje i stvaranje kreativnih rješenja pri osmišljanju bolje koordiniranih i strukturiranih pristupa razvojnom planiranju ili ruralnim projektima. Javni sektor također može imati važnu ulogu u tome financiranjem nezavisnih stručnjaka koji bi vodili takve procese strateške suradnje. To je vrlo važno jer ruralne zajednice rijetko imaju višak sredstava kojima bi mogle financirati usluge nezavisnih stručnjaka.

Što je potrebno za veću kreativnost i inovativnost u ruralnom razvoju EU-a?

U radu sam primjenjivala ruralne politike EU-a, a iz iskustva mogu reći da su sloboda u stvaranju ideja i strukture koje podupiru suradnju najvažnije za inovativnost i razvoj kreativnog načina razmišljanja. Tome sam svjedočila dok sam od 2000. do 2006. bila uključena u programe ruralnog razvoja koji su uključivali integralne politike ruralnog razvoja i inicijative za razvoj obalnih područja, kao i u LEADER-u i INTERREG-u.

Najteži je dio posla stvaranje nove ideje, a lakši dio trebalo bi biti prikupljanje sredstava. Smatram da bi dionici ruralnog razvoja trebali imati veću slobodu eksperimentiranja i da neuspjeh ne treba smatrati negativnom pojavom dokle god doprinosi procesu učenja koji će pomoći budućem razvoju. Ponekad mi se čini da je previše pravila povezano s potporama za ruralni razvoj EU-a i da ta pravila umanjuju potencijal inovacija. Znam da moramo paziti kako trošimo novac poreznih obveznika, ali treba postići i ravnotežu koja će projektima omogućiti da ostvare svoj puni potencijal.

Previše pravila može zaustaviti istinski inovativne projekte na samom početku, a to dovodi do niza projekata za koje nitko nije pretjerano zainteresiran.

Jedno važno pravilo jest potreba da se procijene i ljudi uključeni u projekt, ne samo prijedlog projekta. Projekti uspijevaju zbog ljudi koji ih provode i stoga moramo znati prepoznati ljude koji uistinu vjeruju u svoju ideju i sposobni su je provesti. Moramo vjerovati u predane ljude koji svoje ideje nose u srcu, a ne samo u opisne prijedloge projekata.

Bolette van Ingen Bro

“ U ruralnom razvoju malim se koracima može daleko stići. ”

Stručnjaci za ruralni razvoj Europske unije govore o inovativnosti

T. HUDSON

“Čovjekov način razmišljanja skloniji je linearnom nego lateralnom razmišljanju. Stoga vjerujem da umrežavanje ruralnih područja u Europi, mjesta i dionika koji dijele slične izazove, može potaknuti pravi napredak inovativnosti. Zajednice na otocima Grčke i Švedske ili u planinama Škotske i Slovenije neizbježno se susreću sa sličnim problemima, ali s tim će se problemima svaka suočiti na vlastiti način. Kada su dvije zajednice povezane, “linearno” rješavanje problema jednog područja može biti inspiracija za “lateralno” razmišljanje u drugom području, a to može potaknuti stvaranje istinskih inovativnih rješenja u korist obiju zajednica.”

Frank Gaskell:
Senator Euromontane i član II. tematske
radne skupine Europske mreže za ruralni razvoj

“Inovativne ideje nisu uvijek rezultat pojedinačnog nadahnuća nego aktivne (katkad i zahtjevne) rasprave pojedinaca koji su vrlo upućeni u temu, ali na nju različito gledaju.”

Dr. Michael Gregory,
Koordinator tematskih radnih skupina Kontaktne službe EM RR-a

“ Rađanje novih ideja složen je proces koji zahtijeva unutarne i vanjske poticaje, a njih javne politike ne mogu uvijek pružiti. Važnije je osigurati da se nove ideje razvijaju i potiču sve do trenutka kada počnu donositi prve rezultate. ”

Antonis Constantinou,
Direktor Glavne uprave za poljoprivredu i ruralni razvoj Europske komisije

“ Cilj je ruralnog razvoja stvarati pozitivne promjene za budućnost zajednica i poduzeća. Ako te promjene ne nose inovacije, vrtjet ćemo se u krugu umjesto da spoznajemo nove horizonte i napredujemo. ”

“ Stanovnici ruralnih područja i poljoprivrednici oduvijek su bili među najkreativnijim inovatorima. U krajevima koji su često izolirani to je bilo neophodno za življenje i napredak. Praktični izazovi s kojima se sada susreće ruralni razvoj povezani su s održivošću okoliša, usvajanjem tehnologija i sigurnosti života u zajednici. Kreatori politika moraju znati da, s obzirom na resurse i uz poticanje, iz ruralnih područja mogu doći rješenja tih problema koja svima mogu koristiti. ”

Paul Keating,
Irska mreža za ruralni razvoj

“ Kreativnost i inovativnost mogu smanjiti administrativni teret i ojačati pristup odozdo prema gore. ”

Marie Trantinová,
Češka, članica II. Tematske radne skupine EM RR-a

“ Prilagodljivim pravilima ruralna politika može potaknuti inovacije u kojima ima mjesta za lokalne strategije i dionike. Također, vrlo je važno jačati veze između ruralnih i urbanih područja jer održivi razvoj zahtijeva globalni pristup. ”

Lorraine Bertrand,
Francuska delegacija za prostorno planiranje (Délégation Interministérielle pour l'Aménagement et la Compétitivité des Territoires – DIACT)

“ Javne potpore često su potrebne kako bi se potaknuo razvoj inovacija u privatnom sektoru te razmjena iskustava među dionicima. ”

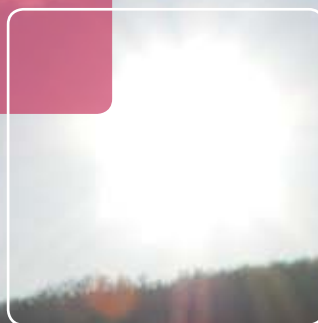
Petra van de Kop,
Nizozemska mreža za ruralni razvoj

“ Inovacija je motor razvoja. Inovacija je kreativnost. Inovacija je znanje. Inovacija je hrabrost. ”

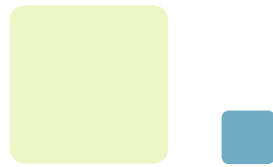
“ Informacije i pozitivan stav prema inovativnim idejama potrebni su za jačanje kreativnosti i inovativnosti u ruralnom razvoju EU-a. ”

Breda Kovačič,
Slovenski program za ruralni razvoj

Ruralni razvoj u žarištu

Partneri u ruralnom razvoju Europske unije

Cijeli niz strukturnih i okolišnih inicijativa te inicijativa za zapošljavanje i društveni razvoj provode institucije EU-a i ostali ruralni nacionalni i regionalni dionici u ruralnim područjima EU-a. Ta partnerstva među institucijama, koja su se pokazala djelotvornima, sama su po sebi inovacije, a njihove isprepletene aktivnosti uključuju niz korisnih inovativnih metoda i načina uravnotežene provedbe međusobnog nadzora i kontrole.

Strateškim smjernicama Zajednice (SSZ) Europske unije istaknuta je važnost poticanja sinergija među različitim aktivnostima potpore ruralnim područjima koje nude institucije EU-a i institucije zemalja članica. Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) pruža potporu ruralnom razvoju kako bi se osigurala konkurentnost poljoprivrednog i šumarskog sektora, unaprijedio okoliš, diverzificirale gospodarske aktivnosti u ruralnim područjima i podigla kvaliteta života. Ti glavni ciljevi ZPP-a komplementarni su s ostalim politikama EU-a. Partnerstva među institucijama važan su mehanizam za ostvarivanje ciljeva upravljanja na više razina, karakterističnog za odlučivanje u EU-u, jer je ruralni razvoj, drugi stup ZPP-a, djelomice u nadležnosti zemalja članica.

Osim Vijeća, glavna politička tijela, poput Europskoga parlamenta, Europskoga gospodarskog i društvenog odbora i Odbora regija, imaju važnu ulogu u pružanju ulaznih informacija i pripremi prijedloga zakona koji utječu na prioritete i proračun ZPP-a, probleme vezane za zdravlje životinja i biljaka, šumarstvo, kvalitetu poljoprivrednih proizvoda i mnoga druga područja koja su dio ruralne svakodnevice.

Proces odlučivanja o razvoju tih politika uključuje konzultacije s Europskim gospodarskim i društvenim odborom i njihovim odjelom za poljoprivredu, okoliš i održivi razvoj. Slično, djelovanje Odbora

regija obuhvaća mnoga pitanja ruralne politike, primjerice infrastrukturne mreže, strukovno obrazovanje, zdravlje, kulturu i teritorijalnu koheziju.

Nekoliko glavnih uprava (GU) Europske komisije također pružaju potpore europskim ruralnim područjima. Glavna uprava za regionalnu politiku ima posebno važnu ulogu u jačanju konkurentnosti, diverzifikaciji ruralnog gospodarstva, poboljšanju osnovne infrastrukture za seoske zajednice i poticanju inovativnosti. Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti pruža druge korisne usluge ruralnim područjima nastojanjima da stvori nova i bolja radna mjesta, osigura obrazovanje i izgradi društvo jednakih mogućnosti za sve.

Održivi razvoj zajednički je cilj svim institucijama EU-a. Zaštitu okoliša u ruralnim područjima promovira Glavna uprava za okoliš kroz svoj instrument pod nazivom LIFE program. Ostali zajednički ciljevi Europske komisije odnose se na veće korištenje usluga temeljenih na informacijsko komunikacijskim tehnologijama, posebice onih koje najviše utječu na kvalitetu života građana Europe. Važne pomaže na tom području učinila je Glavna uprava za informacijsko društvo i medije inicijativom i2010.

Inovativni pristupi

Četiri članka koja slijede prikazuju samo neke od mnogih primjera dobre prakse na temu širenja inovacija u europskim ruralnim područjima partnerstvima među institucijama EU-a.

Inicijative poput rada Glavne uprave za regionalnu politiku kojim se promiču nove veze između urbanih i ruralnih sredina, mjera Europskoga socijalnog fonda kojima se pokušava riješiti pitanje siromaštva i nejednakosti u seoskim zajednicama, testiranja inovacija za održivu poljoprivredu Glavne uprave za okoliš i naglašavanja važnosti umrežavanja ruralnih područja u širokopojasnu mrežu Glavne uprave za informacijsko društvo i medije jasno pokazuju mogućnosti za suradnju među partnerima EU-a i ističu koristi koje inovacija može donijeti ruralnim predjelima.

Komplementarnost i koherentnost

Sve te inovativne aktivnosti važne su u ruralnim područjima zato što pružaju važne mogućnosti za sinergiju s ostalim inovacijama koje podupire politika ruralnog razvoja EU-a. Zemlje članice osiguravaju komplementarnost i koherentnost sudjelovanja različitih institucija EU-a u ruralnom razvoju, a ta ključna uloga koordinatora otvara dodatne mogućnosti za inovativne sinergije među partnerima u ruralnom razvoju EU-a.

T. HUDSON

Kohezijska politika, kreativnost i inovacije u ruralnim područjima

Kohezijska politika uključuje i podupire mnoge inovativne projekte koji pomažu ruralnom razvoju u sklopu svoje misije ponovnog uspostavljanja ravnoteže i uklanjanja regionalnih razlika.

Kohezijska politika EU-a usredotočena je na uspostavljanje ravnoteže među gospodarskim i društvenim uvjetima koji vladaju u pojedinim europskim regijama. Iako je Europska unija jedno od najnaprednijih ekonomskih područja svijeta, zapanjujuće su razlike među zemljama članicama i regijama. Naime, pristupanjem u članstvo deset novih zemalja 2004. godine i još dviju 2007. godine, razvojni se jaz među regijama udvostručio.

Tijekom proračunskog razdoblja od 2007. do 2013. godine, najviše do sada investirano je u kohezijsku politiku, a 347 milijardi eura raspoređeno je za potpore regionalnom rastu i stvaranju novih radnih mjesta diljem EU-a.

Od tih sredstava 82 posto raspoređeno je za regije čiji BDP po stanovniku nije veći od 75 posto europskoga prosjeka, a u kojima živi oko 35 posto stanovništva EU-a. Ostalim je regijama u sklopu cilja regionalne konkurentnosti i zapošljavanja dodijeljeno oko 55 milijardi eura, a preostalih 8,7 milijarda raspoređeno je za prekograničnu, međudržavnu i međuregionalnu suradnju u sklopu cilja europske teritorijalne suradnje.

Tri fonda podupiru ta tri cilja – Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijski fond i Europski socijalni fond (ESF). EFRR financira infrastrukturu i podupire gospodarsku modernizaciju i konkurentnost, a Kohezijski fond podupire očuvanje okoliša

i razvoj transeuropske prometne mreže u manje bogatim zemljama članicama. ESF je koncentriran na pomaganje zemljama članicama u pripremi europske radne snage i poduzeća za nove, globalne izazove.

Razvoj putem inovacija

Usvojeno *Šesto izvješće o napretku u gospodarskoj i društvenoj koheziji* ističe važnost kreativnosti i inovativnosti za poticanje regionalnog razvoja. Izvješće ukazuje na to da razvijenije regije EU-a postižu dobre rezultate u većini pokazatelja kreativnosti i inovativnosti, poput istraživanja i razvoja te razvijenosti ljudskog kapitala, a manje razvijene regije postižu bolje rezultate od ostatka

EU-a prema pokazateljima rasta, koji je glavna pokretačka sila za postizanje regionalne konvergentnosti.

Dennis Abbott, glasnogovornik Glavne uprave za regionalnu politiku, ističe da je „investiranje u inovacije glavni prioritet za EU, posebice za njezinu kohezijsku politiku. Kohezijska politika, koja djeluje prema cilju maksimalnog korištenja razvojnog potencijala i smanjivanja gospodarskih razlika među regijama zemalja članica, znatno je unaprijeđena radi stvaranja investicijskog fonda u skladu s Lisabonskom strategijom (nacrtom europske strategije za jačanje konkurentnosti i rasta)“.

Nadalje, „230 milijardi eura, oko tri puta više nego u proteklom proračunskom razdoblju, bit će uloženo u sklopu kohezijske politike unutar Lisabonskih prioriteta područja za razdoblje od 2007. do 2013. godine. Aktivnostima vezanim za inovativnost posebno je namijenjeno oko 86 milijarda eura. Europska komisija i zemlje članice trebaju osigurati korištenje 75 posto sredstava iz strukturnih fondova i Kohezijskog fonda za Lisabonske prioritete u regijama u kojima jačaju konkurentnost i zapošljavanje, a 60% u regijama koje djeluju prema ispunjavanju cilja konvergentnosti, a u koje spadaju mnoga ruralna područja.“

Kohezijska politika i financijski znatno utječe na ruralna područja. Financiranje ruralnih područja sredstvima EU-a udvostručeno je – sa 34 milijarde (2000. do 2006.) na 70 milijarda eura (2007. do 2013.). Tijekom sadašnjeg razdoblja investirana su znatna sredstva u 11 zemalja članica – Belgiji, Češkoj, Danskoj, Estoniji, Njemačkoj, Grčkoj, Mađarskoj, Latviji, Litvi, Luksemburgu i Sloveniji.

Inovativni projekti

Glavna pitanja na koja moraju odgovoriti aktivnosti kohezijske politike jesu osiguranje minimalne razine pristupa javnim službama od općeg gospodarskog interesa (primjerice javnom prijevozu ili opskrbi energijom), unaprijeđenje ruralne infrastrukture, bolji pristup komunikacijskim mrežama i poticanje vlastitih kapaciteta, inovacijskog potencijala i gospodarske obnove (uključujući turizam).

Projekt pod nazivom „Novi mostovi – podizanje kvalitete života boljim upravljanjem interakcijom ruralnih i urbanih područja“, financiran sredstvima EFRR-a, dobar je primjer kako inovacije koriste ruralnom razvoju na Baltiku. Postojeći alati i metode ne uzimaju dovoljno u obzir promjenjive uvjete i interakcije među ruralnim i urbanim područjima. Cilj je projekta primjena novih metoda i pilot-aktivnosti koje zadovoljavaju potrebe stanovništva.

Glavni je cilj projekta investicijske banke Schleswig-Holstein jednostavan: privući nova znanja i investicije u baltičku regiju. Pilot-projekti u ruralnim i urbanim područjima potaknut će razvoj politika i praktičnih preporuka za politike i planiranje na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Jedan od predviđenih rezultata, u skladu s Europskom godinom kreativnosti i inovativnosti, jest stvaranje novog modela upravljanja za primjenu višesektorskih metoda rada i vođenje partnerskog pristupa.

Visokokvalitetna informatička infrastruktura ključna je za udaljena i rijetko naseljena područja poput okruga Norrbottena na samom sjeveru Švedske. Zbog toga je EFRR pomogao proširenju širokopojasne mreže i razvijanju telematičkih aplikacija (poput telemedicine i rada na daljinu) koje se temelje na pristupu širokopojasnoj mreži. Javno poduzeće IT Norrbotten AB u vlasništvu regije i 14 općina u okrugu, postavilo je oko 3 000 kilometara optičkog kabela. Kao rezultat projekta, danas više od 300 sela i 93 posto stanovništva ima pristup širokopojasnoj internetskoj mreži, a i sve su škole povezane. Projektom je također otvoreno 60 radnih mjesta i osnovana su tri poduzeća. Projekt u Norrbottenu vrijedan je 10,2 milijuna eura, a doprinos EU-a iznosio je 4,5 milijuna eura.

Podijeljena odgovornost zahtijeva koordinaciju

Odgovornost za razvoj ruralnih regija podijeljena je između kohezijske politike i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) za koji je odgovorna Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj. Europska komisija potiče sinergije između strukturnih politika i politika zapošljavanja i ruralnog razvoja te istovremeno, radi podjele nadležnosti, koordinira različite glavne uprave.

Strateške smjernice Zajednice za kohezijsku politiku naglašavaju potrebu da zemlje članice usklade aktivnosti u cilju ostvarenja širih ciljeva bez obzira što su financirane sredstvima različitih fondova (EFRR, ESF i EPFRR). U tom okviru različitih politika svaka ruralna regija može razvijati vlastitu strategiju kako bi na najbolji mogući način iskoristila fondove Zajednice. Analize programa ne terenu pokazuju da pri razradi programa ruralnog razvoja zemlje članice moraju voditi računa o komplementarnosti dvaju strukturnih fondova i EPFRR-a.

EUROPEAN COMMUNITIES, 1995-2009

F. HUDSON

Glavna uprava za okoliš: LIFE i ruralna inovacija

Inovacije uvedene programom LIFE Glavne uprave za okoliš integrirane su u poljoprivredno-okolišni sustav potpora, a pomogle su i postavljanju temelja za integrirane politike ruralnog razvoja nakon Zdravstvenog pregleda Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP).

Glavna uprava za okoliš ima važnu ulogu u uvođenju inovacija u ruralna područja. Primjerice, njezinim se programom LIFE u mnogim europskim ruralnim područjima uspješno uvode mnoge metode održivog korištenja zemljišta.

Financijski instrument LIFE pomaže projekte očuvanja prirode i okoliša diljem EU-a, ali i u nekim zemljama kandidatkinjama, zemljama pristupnicama i susjedima EU-a. Od 1992. godine sufinancirano je približno 2 750 projekata za zaštitu okoliša u ukupnoj vrijednosti od 1,35 milijarde eura.

„Gotovo svi naši projekti očuvanja prirode i mnogi naši projekti zaštite okoliša provode se u ruralnim područjima“, ističe Simon Goss, koordinator Odjela za komunikaciju programa LIFE. Dodaje da „su svi projekti vezani uz pitanja očuvanja okoliša i uključuju lokalne partnere. Trudimo se sustavno poboljšavati održivost projektnih aktivnosti i unaprijediti provedbu aktivnosti vezanu uz zaštitu okoliša kod svih dionika projekata.“

Program LIFE također je olakšao uvođenje novih pristupa, poput poljoprivredno-okolišnih mjera, u glavne metodološke odrednice ruralne politike zemalja članica.

S. Goss ističe da su „tijekom godina LIFE-ovi projekti očuvanja prirode pomogli uvođenju poljoprivredno-okolišnih mjera u pojedine regije. Te su mjere ukazale na bolje, održivije metode korištenja poljoprivrednog zemljišta u područjima Natura 2000. Takvim područjima sve više se upravlja putem poljoprivredno-okolišnih poticajnih mjera. Smatram da smo odradili dobar dio pionirskog posla koji je postavio temelje za održivo gospodarstvo tim područjima.“

Potporna održivom upravljanju tlom

Projekt SOWAP dobar je primjer LIFE-ova projekta koji je odgovorio na jedan od novih izazova iz Zdravstvenog pregleda ZPP-a. Projekt se usredotočio na zaštitu zemljišta i površinskih voda zaštitnim obrađivanjem tla u sjevernoj i srednjoj Europi (www.sowap.org).

U tom inovativnom projektu korištene su pokusne parcele u tri zemlje (Belgija, Ujedinjeno Kraljevstvo i Mađarska) za prikupljanje podataka i utvrđivanje prednosti i nedostataka posebnih oblika obrade tla u usporedbi s konvencionalnim metodama. Na pokusnim parcelama nije se uopće oralo ili se koristila metoda oranja bez prevrtanja tla radi smanjivanja erozije, mogućnosti pokrivanja usjeva zimi i povećanja bioraznolikosti tla.

Iako su prinosi bili manji u odnosu na standardne metode, dubinska analiza pokazala je optimalno korištenje sredstava. To je smanjilo ulazne troškove i ublažilo razlike u smanjenju prinosa, a usto se znatno smanjilo otjecanje vode (do 90 posto) tijekom obilnih kiša.

Nadalje, utvrđena je bolja funkcija tla korištenjem drugačijih metoda obrade tla te veća prisutnost ugljika, dušika i vlage te znatno veća raznolikost beskralježnjaka. Rezultati projekta SOWAP uključeni su u WOCAT – globalnu mrežu za zaštitu tla i voda – što je pridonijelo provedbi Okvirne direktive o vodama i Okvirne direktive o tlu EU-a.

Novi pristupi očuvanju staništa

Projektom programa LIFE "Upravljanje staništem u ekoregiji Hortóbagy radi zaštite ptica" (www.hortobagyte.hu) uspostavljen je poljoprivredni sustav za dugoročno upravljanje mađarskim nacionalnim parkom Hortóbagy. Park sadrži područja prirodnih stepskih i močvarnih staništa kojima prijete nepogodni ekološki procesi, a dom su mnogim ugroženim vrstama uvrštenim u II. dodatak Direktive o pticama EU-a.

Kao ključna za buduću održivost osjetljivog ekosustava nacionalnoga parka pokazala se ispaša na stepskim i močvarnim tlima. Zahvaljujući inovativnom partnerstvu nevladinih organizacija i lokalnih stočara uveden je ekološki pristup uzgoju stoke raznovrsnih sorta (svinja mangalica, ovaca racka, autohtonih sorta koza te mađarskog sivog i pjegavog govoda).

Budući da je gustoća ptičje populacije usko povezana s intenzitetom ispaše na određenom području, unajmljeno je zemljište za uzgoj zimskog krmiva tako da stoka ostaje na pašnjaku cijelu godinu. Za životinje su također izgrađena skloništa za hladno i loše vrijeme. Projektom su otvorena dva radna mjesta za čuvare stoke što je korak prema uvođenju ekološkog stočarstva u cijelom stepskom području i okolnom zaštićenom području (oko 170 000 ha).

Projekt Hortóbagy samo je jedan od mnogih projekata sufinanciranih iz programa LIFE koji je popravio mogućnosti za ekoturizam u ruralnim područjima (primjeri su uspostava označenih staza i rad s lokalnim turističkim agencijama). Simon Goss vjeruje da „program LIFE unaprijeđuje naslijeđenu prirodnu vrijednost područja, što je dobro za budućnost ruralnog gospodarstva“.

JÁNOS OLÁH

“Katalizatori promjena” pomažu ruralnim područjima Europe

Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti snažno potiče inovativna rješenja kako bi ruralnim područjima EU-a pomogla u borbi protiv siromaštva i diskriminacije, promovirala jednakost, poboljšala mogućnosti zapošljavanja i potaknula razvoj vještina i sposobnosti mladih ljudi.

Glavni ciljevi Glavne uprave za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti Europske komisije odražavaju ciljeve opisane u njenom programu PROGRESS (Program Zajednice za zapošljavanje i društvenu solidarnost) koji doprinosi Socijalnoj agendi EU-a i Lisabonskoj strategiji u pogledu rasta i zapošljavanja.

Pet ključnih područja PROGRESS-a prepoznato je kao “katalizator promjena” u EU-u za razdoblje od 2007. do 2013. godine:

- zapošljavanje
- socijalno uključivanje i zaštita
- radni uvjeti
- jednakost (borba protiv diskriminacije) i
- ravnopravnost spolova

Europski socijalni fond (ESF) vrijedan je alat za smanjenje razlika u napretku i životnom standardu stanovnika Europe, kao i promicanju gospodarske i društvene kohezije. Zemljama članicama i regijama raspoređeno je iz ESF-a oko 75 milijuna eura, s posebnim naglaskom na područja koja gospodarski sporo napreduju što je slučaj s većinom ruralnih područja.

Borba protiv siromaštva u ruralnim područjima

Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i jednake mogućnosti pokrenula je veliku inicijativu za rješavanje pitanja siromaštva i socijalne isključenosti u seoskim zajednicama. Siromaštvo u seoskim zajednicama predstavlja znatan dio siromaštva u Europi jer je u nekim zemljama rizik od siromaštva u ruralnim sredinama dvostruko veći od onoga u gradu.

Uzroci tih razlika bili su tema konferencije Europske komisije, održane u Budimpešti u lipnju 2009. godine, koja je pozvala na bolju suradnju među različitim dionicima radi rješavanja pitanja siromaštva u seoskim zajednicama.

Na konferenciji se raspravljalo o novom istraživanju Europske komisije pod nazivom *Siromaštvo i socijalna isključenost u ruralnim područjima*, koje je obuhvatilo 15 zemalja - 14 zemalja članica i jednu zemlju EGP-a, Europskoga gospodarskog područja, Norvešku. Istraživanjem su uočene četiri glavne kategorije problema u ruralnim područjima: demografija, udaljenost, obrazovanje i tržište rada koji se vrte u začaranom krugu i često su uzroci produblivanja problema u razvoju ruralnih područja.

Ti problemi u ruralnim područjima diljem EU-a se projektima ESF-a pokušavaju rješavati primjenom inovativnih i kreativnih pristupa.

Poljska: inovacija i edukacija

Inovativni pristup u postizanju ciljeva ESF-a potiče se u Poljskoj u cilju bolje socijalne uključenosti i jednakog pristupa razvojnim uslugama u ruralnim područjima. Namjensku potporu moguće je ostvariti kroz prioritet 9 Poljskog operativnog programa za razvoj ljudskog kapitala u razdoblju od 2007. do 2013. godine. Radi smanjivanja razlika među regijama, taj program ESF-a uključuje potporu za bolji pristup obrazovanju, posebice u ruralnim područjima.

Potpore ESF-a imaju za cilj smanjivanje neravnoteže u kvaliteti obrazovanja, osobito između ruralnih i urbanih područja. Jednako pravo na pristup školovanju promicat će se razvojem predškolskog obrazovanja, a više će se ulagati i u cjeloživotno obrazovanje odraslih. Osmislit će se atraktivniji tečajevi strukovnog obrazovanja u osnovnim i srednjim školama, a kompetencije učitelja poboljšat će se praktičnim obrazovnim programima na radnome mjestu.

Brojne prilike za inovacije postoje i u drugim područjima, primjerice u pogledu prilagodljivih oblika rada, gdje ESF može pomoći stanovnicima ruralnih područja uskladiti roditeljstvo i radni odnos. Poseban je naglasak dan na uspostavljanju ravnoteže između društvene i profesionalne uloge žena kao i promicanje antidiskriminacijskih zakona na radnome mjestu.

Za informiranje šire javnosti organiziraju se medijske kampanje o novim potporama za ruralna područja Poljske.

Malta: inovacije i turizam

Inovativni i ambiciozni program profesionalne obuke na Malti obuhvatit će više od 1 200 menadžera i voditelja koji rade u turizmu i predstavljaju važan sektor malteškog ruralnog gospodarstva. Projekt ESF-a, vrijedan 4 milijuna eura, počeo je 2009. godine, a pomaže širenju rastućeg sektora održivog turizma (tržišta koje raste stopom od 20-30 posto godišnje u Europi, u usporedbi sa 9-postotnom stopom rasta sektora turizma općenito).

Osim što će povećati kapacitet poslovanja u ruralnom turizmu, projekt će praktičnom nastavom pomoći osoblju u razvoju drugih tržišta, primjerice tržišta domaće hrane i rukotvorina.

Radi predviđanja budućih mogućnosti zapošljavanja i potreba za obrazovanjem u raznim turističkim sektorima provest će se dva istraživanja ljudskih resursa. Istraživanje će obuhvatiti više od uobičajenih djelatnosti ponude smještaja i ugostiteljstva i ispitat će nove mogućnosti, primjerice organiziranje učenja engleskog jezika.

Ovo inovativno strateško rješenje ESF-a odgovara na izazove s kojima je malteško ruralno gospodarstvo suočeno s obzirom na svjetsku konkurenciju. Programi obrazovanja stvorit će sinergije koje dodaju vrijednost aktivnostima programa ruralnog razvoja. Te aktivnosti podupiru proizvodnju domaće hrane, rukotvorina i baštinu, podizanje kvalitete života, razvoj zelenog i ruralnog turizma, kao i inicijative za diverzifikaciju poljoprivrednih gospodarstava i ruralnih područja.

„Posebnosti ruralnih područja bile su do sada zanemarene u analizi siromaštva u Europi. No i dalje je svijest javnosti i spremnost različitih institucija za rješavanje pitanja siromaštva u seoskim zajednicama nedostatna.“

Glavna uprava za zapošljavanje,
socijalna pitanja i jednake mogućnosti

Glavna uprava za informacijsko društvo i medije u ruralnim područjima

Informacijsko komunikacijske tehnologije važan su dio europskoga ruralnog gospodarstva, a Europska godina kreativnosti i inovativnosti promovirala je uvođenje širokopojasne internetske mreže i novih, inteligentnih usluga za seosko stanovništvo.

Glavna uprava za informacijsko društvo i medije Europske komisije poručuje ruralnim područjima: Povežite se! Glasnogovornik GU-a za informacijsko društvo i medije Martin Selmayr kaže kako je „glavni cilj proširenje pokrivenosti širokopojasnom mrežom ruralnih područja koja zaostaju u razvoju. U kolovozu 2009. godine čak 23,4 posto seoskog

stanovništva Europe nije imalo pristup brzom Internetu.“

Širokopojasni Internet u ruralnim područjima neophodan je za razvoj gospodarstva temeljenog na znanju. Dobrom pokrivenošću širokopojasnom mrežom mnoga bi ruralna područja izašla iz izolacije, a proizvođači dobara i usluga koji djeluju na područjima

koja su se prije činila nepristupačnima približili bi se potencijalnim kupcima. Širokopojasni je Internet temelj razvoja novih usluga, a „Glavna uprava za informacijsko društvo i medije posebno je usmjerena na jačanje kreativnosti i inovativnosti. Uzmimo za primjer Web 2.0 [najnoviji pristup razvoju i dizajnu internetskih sadržaja] i sadržaje koje kreiraju korisnici“, poručuje Selmayr.

Poticaj od milijarde eura

Uvođenje širokopojsnog Interneta i poticanje inovativnih digitalnih usluga idu zajedno. S obzirom na prvo, Europska je komisija 2009. godine objavila važan plan kojim se predviđa poticaj u iznosu od 1,02 milijarde eura iz Europskoga plana za gospodarski oporavak – europskog odgovora na gospodarsku krizu. Iako zemlje članice mogu ta sredstva koristiti za neke nove izazove, primjerice klimatske promjene, razvoj i širenje širokopojsne mreže jednako je važan prioritet. Selmayr objašnjava kako bi zemlje članice trebale „koristiti sredstva namijenjena gospodarskom oporavku za širenje širokopojsne mreže na ruralna područja, kako bi se ostvarila potpuna pokrivenosti do 2013. godine što je dogovoreni cilj EU-a koji su podržale zemlje članice“.

Razvojna tijela EU-a trebala bi do kraja 2009. godine završiti proces planiranja načina trošenja sredstava. Poticaj za širokopojsni Internet potrebno je uključiti i u postojeće programe ruralnog razvoja kako bi Europska komisija tijekom ljeta i jeseni mogla pregledati i odobriti prilagođene planove trošenja. Komisija će usto do kraja 2009. godine pripremiti strategiju koja će ukazati i na korake što ih mogu poduzeti javni i privatni sektor, uključujući lokalne vlasti, kako bi premostili razlike u pokrivenosti internetskom mrežom.

U tom kontekstu, Europska komisija želi istaknuti mogućnosti koje ruralnim područjima donose informacijske tehnologije. Selmayr poziva lokalne vlasti u ruralnim područjima na aktivnosti poput „poticanja lokalnog stanovništva da nabavi vlastita računala, stručnog obrazovanja poljoprivrednika, prerađivača hrane i ostalih dionika ruralnog gospodarstva u vještinama vezanim za korištenje informacijsko komunikacijskih tehnologija i elektroničko poslovanje, kao i podizanja razine informatičke pismenosti seoskog stanovništva.“

Povezivanje

Banka turističkih potencijala jedan je od primjera praktične primjene pristupa Europske komisije. Taj novi slovenski projekt pokazuje kako informacijske i komunikacijske tehnologije mogu potaknuti kreativnost i inovativnost u ruralnim područjima. Web portal predstavlja “banku” u koju se mogu “uložiti” poslovne ideje za turistički sektor i povezati se s potencijalnim investitorima. Tako je osigurano da kreativne ideje stanovnika ruralnih područja ne ostanu neprimijećene. Uspješne inicijative ugovorene preko “banke” uključuju seoske aktivnosti za djecu iz osnovnih škola, vođene ture brdskog biciklizma i planinarske izlete u Slovensku Istru. Slovenska turistička zajednica pokrenula je taj internetski portal (www.btpsi.si) u suradnji s Ministarstvom gospodarstva i Sveučilištem Primorska.

Još jedan inovativan projekt, koji ističe Glavna uprava za informacijsko društvo i medije, opisuje važnost informacijsko komunikacijskih tehnologija za ruralna područja. Švedski projekt Stadsutveckling (“Razvoj grada”) internetski je portal koji omogućuje virtualni susret vladinih službenika i poduzeća radi zajedničkog razvijanja strategije borbe protiv depopulacije ruralnih područja Švedske. Anders Johansson, jedan od zagovaratelja projekta iz arhitektonske tvrtke Testbedstudio, kaže kako su „od 1991. godine mnogi iselili iz 62 posto općina, to jest s područja koje obuhvaća 75 posto geografskog područja zemlje, u gradove, a iza njih ostale su prazne četvrti, škole i zgrade i smanjene usluge za preostale stanovnike malih gradova i sela.“

Stadsutveckling treba smatrati “kreativnim laboratorijem za ideje” vezane za općinsko planiranje u područjima pogodnim tim trendom, pri čemu lokalne usluge moraju uključiti potrebe udaljenih i rjeđe naseljenih područja. Nacionalni koordinator švedskih projekata u sklopu Europske godine kreativnosti i inovativnosti, Peder Sandahl, kaže kako pronalaznje inovativnog pristupa lokalnom planiranju, umjesto samih informacijskih i komunikacijskih tehnologija, najbolje opisuje ciljeve švedskih projekata. Dodaje međutim kako je švedskim vlastima i poduzećima jasno da su takve tehnologije nužnost za bilo koji oblik razvoja, pa stoga snažno „potiču rješenja i mjere usmjerene na njihov razvoj. Informacijsko komunikacijske tehnologije uvijek su korisno sredstvo za postizanje drugih ciljeva.“

Daljnje informacije

Informacije o *Priopćenju Europske komisije na temu boljeg pristupa modernim informacijsko komunikacijskim tehnologijama u ruralnim područjima* potražite na: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/employment/ict/com2009_103_en.pdf

Tema rasprave: ruralni razvoj

Smanjivanje razlike u korištenju informacijskih i komunikacijskih tehnologija između gradskih i seoskih područja

Dostupnost i korištenje širokopojasnog Interneta i ostalih informacijskih i komunikacijskih tehnologija otvara značajne mogućnosti za poticanje kreativnosti i inovativnosti. No, korištenje tih usluga u ruralnim područjima Europe još je uvijek mnogo slabije nego u gradskim. EU stoga ulaže značajne napore da na različite načine utječe na smanjivanje "digitalnog jaza", među ostalim i politikom ruralnog razvoja EU-a.

Postoje jasni dokazi da informacijsko komunikacijske tehnologije pomažu uvođenju inovacija u poljoprivrednu proizvodnju – od pomoći u preciznoj sjetvi i brzi za zdravlje životinja do osiguravanja informacija o tržištu i cijenama poljoprivrednih proizvoda te su na taj način značajno utjecale na promjenu organizacije poljoprivrednih gospodarstava i način njihova djelovanja. To vrijedi i za ruralni razvoj: primjerice informacijsko komunikacijske tehnologije izuzetno su važne za razvoj ruralnog turizma ali i za osiguravanje važnih usluga seoskom stanovništvu, poput telemedicine (medicinske dijagnostike i liječenja na daljinu). Smanjivanje razlika u razini njihovog korištenja u urbanim i ruralnim područjima važno je kako bi se smanjile razvojne neravnoteže, ali i kako bi se osigurao instrument koji može značajno doprinijeti rješavanju dugoročnih problema ruralnih područja.

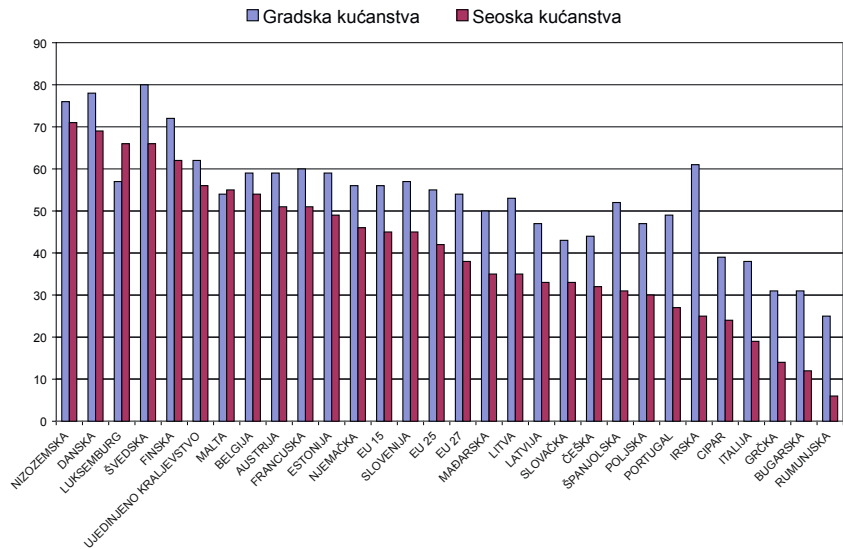
Natjecanje na tržištu pružanja internet-skih usluga postaje s novim tehnologijama sve intenzivnije. Površina pokrivena internetskim mrežama u ruralnim područjima stalno raste, ali neka područja EU-a još uvijek nisu povezana u internet-sku mrežu. Usto, pružanje mrežnih usluga samo je prvi korak, a zbog niza razloga Internet se u ruralnim područjima i dalje relativno slabo koristi.

Pružanje internetskih usluga

Europska je komisija 2007. godine je izvijestila da 98 posto gradskog stanovništva EU-a ima pristup širokopojasnom Internetu, dok u prosjeku samo 70 posto seoskog stanovništva ima pristup tim uslugama. Razina povezanosti na internetsku mrežu, koja se ustanovljuje mjerenjem broja instaliranih internetskih linija na svakih 100 stanovnika, znatno je niža i iznosila je 21,7 posto za EU-27 sredinom 2008. godine. To je značajan porast u odnosu na početak 2008. godine, kada je iznosila 16,2 posto. Ti podaci govore da, usprkos dobroj ponudi, u ruralnim područjima EU-a puni potencijal postojeće ponude internetskih usluga ostaje neiskorišten.

Grafikon 1.

Postotak kućanstava koja koriste pristup širokopojasnom Internetu 2008. godine

Detaljnija analiza podataka Eurostata za korištenje internetskih usluga na razini zemalja članica otkriva velike razlike, a u nekim zemljama stanje je znatno lošije u odnosu na ostale. Grafikon 1 ilustrira značajne razlike u EU-u.

Grafikon 1 pokazuje da je u Rumunjskoj, Bugarskoj, Grčkoj i Italiji razina korištenja Interneta u ruralnim područjima niža od 20 posto. Neke od najvećih razlika u pogledu korištenja Interneta u ruralnim u odnosu na urbana područja također su uočene u te četiri zemlje, a značajna razlika u korištenju Interneta zamijećena je i u Irskoj. Višu razinu pokrivenosti Internetom u ruralnim nego u urbanim područjima imaju samo male zemlje poput Malte i Luksemburga.

Odgovor Europske unije

Temeljni su ciljevi Lisabonske strategije EU-a usredotočeni na izgradnju društva temeljenog na znanju i inovacijama jer se smatra da se tako učinkovito potiče gospodarski napredak i zapošljavanje. Informacijsko komunikacijske tehnologije otvaraju mnoge mogućnosti za inovacije u ruralnim područjima i gospodarski rast u sklopu različitih razvojnih modela poput poboljšanja odnosa između poljoprivredno-prehrambenih proizvodnih lanaca, pružanja informatičkih usluga u ruralnom turizmu, jačanja vještina obrazovanjem i korištenja prednosti brzog Interneta u ruralnim područjima.

“ Nikad prije u povijesti nisu inovacije otvarale tolike mogućnosti tolikom broju ljudi, u tako kratkom vremenu. ”

Bill Gates,
Predsjednik Microsofta

Usprkos činjenici da učinkovita uporaba Interneta i ostalih informacijskih tehnologija pomaže podizanju produktivnosti i općenito konkurentnosti europskih ruralnih područja, još uvijek postoje ruralna područja kojima nisu otvorene takve mogućnosti. To je stanje i dalje nepromijenjeno usprkos naglasku što su ga Strateške smjernice Zajednice za ruralni razvoj stavile na važnost informacijsko komunikacijskih tehnologija i pristup Internetu u ruralnim područjima. Velik dio ruralnog stanovništva EU-a stoga još nema pristup Internetu ili se Internetom ne služi.

Razlog tome je što su ruralna područja udaljenija, a tržište manje pa onda takve investicije ne donose profit. Drugi razlog je i manja potražnja jer cijene priključka na širokopoljansku mrežu znaju biti visoke. Takvi trendovi mogu se pripisati i nedostatku informatičkih vještina u ruralnim područjima, gdje se informatičke usluge manje koriste. Trendove su potvrdili i podaci istraživanja Eurostata tijekom 2008. godine, koje je ukazalo na glavne razloge nedovoljnog korištenja Interneta u ruralnim sredinama. Neki od razloga su: Internet nije potreban (20%); cijena opreme (13%); cijena priključka (11%); nedostatak vještina (13%).

Odgovor na spomenute izazove u ponudi i potražnji dan je u priopćenju EU-a na temu boljeg pristupa modernim informacijsko komunikacijskim tehnologijama u

ruralnim područjima. *Priopćenje o boljem pristupu modernim informacijskim i komunikacijskim tehnologijama u ruralnim područjima*, koje je Europska komisija uputila Vijeću i Parlamentu, objavljeno je u ožujku 2009. godine. U njemu su postavljeni prioriteti politika za cijelu Uniju i razvoj moderne internetske infrastrukture u ruralnim područjima. Ono također postavlja zemljama članicama prioritete za provedbu aktivnosti poticanja potražnje za informatičkim i srodnim uslugama te njihov razvoj.

Nivelin Noev iz Glavne uprave za poljoprivredu i ruralni razvoj, osvrnuvši se na priopćenje, kaže kako „ruralni razvojni projekti koji uključuju informacijsko komunikacijske tehnologije mogu riješiti različite probleme ovisno o njihovom stupnju korištenja u zemlji članici ili regiji, namjerama upravljačkih tijela zemlje članice ili regije, potražnji ruralnog društva, trenutačnim potrebama i slično. Mislimo da je najbolje da projekti uključe takve tehnologije na integralni način.“ Nadalje objašnjava da bi „pružanje internetskih usluga trebalo ići zajedno s odgovarajućim obrazovanjem i razvojem internetskih sadržaja za potporu poduzećima i stanovništvu općenito u cilju povećanja njihovih društveno-gospodarskih aktivnosti.“

Ovi strateški ciljevi ruralnog razvoja naglašavaju prioritete priopćenja Komisije, s

posebnim naglaskom na ruralne dionike koji bez mogućnosti korištenja modernih komunikacijskih tehnologija propuštaju prilike za gospodarski rast. Ciljane skupine ruralnih dionika su:

- poljoprivredna poduzeća
- mala i srednja poduzeća
- mladi
- žene
- stariji i druge rizične skupine.

Uz politiku ruralnog razvoja EU-a, priopćenje ističe ključnu ulogu kohezijske politike EU-a u poticanju ciljanih skupina na korištenje internetske infrastrukture, a u cilju unaprjeđenja njihovog izlaska na tržište.

Sredstva zemalja članica namijenjena za tehničku pomoć također su koristan izvor za provedbu procjene stvarnog stanja u ruralnim područjima, koja kasnije služi za proces izrade strategija i donošenja odluka. Razmjena iskustava i primjera dobre prakse također je koristan način za promicanje inovativnosti u osiguravanju i boljem korištenju informacijskih tehnologija u ruralnim područjima EU-a.

Podrška politike ruralnog razvoja informacijskim i komunikacijskim tehnologijama

Srednjoročna kontrola programa ruralnog razvoja zemalja članica tijekom 2010. godine pruža Europskoj uniji dobru priliku za isticanje važnosti potpora za pristup Internetu i informacijsko komunikacijskim tehnologijama uz pomoć Europskoga poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR).

Većina zemalja EU-a već su takve investicije uvrstile u prioritete svojih programa ruralnog razvoja (osim Litve i Luksemburga). Desetak zemalja članica investira u informacijsko komunikacijske tehnologije u okviru četiri ili pet mjera PRR-a, dok im drugi programi ruralnog razvoja osiguravaju potpore u sklopu jedne do tri mjere. Ovo su neke od mjera za potporu informacijsko komunikacijskim tehnologijama:

- Infrastruktura za širokopolasni Internet, centri za usluge temeljene na informacijskim tehnologijama i e-usluge za ruralno stanovništvo/poduzeća pod mjerom *Osnovne usluge za gospodarstvo i ruralno stanovništvo*.
- Poljoprivrednici nude usluge temeljene na informacijsko komunikacijskim tehnologijama pod mjerom *Diverzifikacija prihoda*.

- Stručni treninzi za usluge temeljene na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama i elektroničko učenje pod mjerom *Stručno obrazovanje i informacijske kampanje za poljoprivrednike, prehrambenu industriju i šumarstvo*.
- Usluge temeljene na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama i elektronička trgovina pod mjerom *Pokretanje mikro i malih poduzeća i razvoj poslovanja*.
- Internetski portali, sustavi elektroničkog rezerviranja smještaja u ruralnom turizmu, informacijski centri za turiste pod mjerom *Poticanje turističkih aktivnosti*.
- Obrazovanje za korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija i uporabu računala, obrazovanje preko Interneta, elektroničko učenje pod mjerom *Obrazovanje i informiranje*.

Takve mjere programa ruralnog razvoja omogućuju širok djelokrug potpora različitim oblicima informacijskih i komunikacijskih tehnologija u ruralnim zajednicama, a nove prilike za financiranje razvoja već se otvaraju u sklopu namjenskih potpora ruralnim širokopolasnim mrežama iz Europskog plana za gospodarski oporavak. Ruralnim je područjima tako omogućen pristup još većim sredstvima za pomoć

u odgovaranju na izazove globalne ekonomske i financijske krize. Nova raspodjela sredstava nadovezuje se na ambiciozne ciljeve kojima se pristup Internetu želi omogućiti svakom građaninu EU-a bez obzira na to gdje živi.

Održivi činitelji uspjeha

Vidljivo je da Europska unija i njezine institucije ulažu velike napore u smanjivanje razlika u pristupu uslugama temeljenim na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama između gradskih i seoskih područja. Ti će napori omogućiti daljnji razvoj kreativnosti i veći broj inovacija u ruralnim područjima Europe. Velik uspjeh takvih intervencija u ruralnom razvoju ovisi o više činitelja, a iskustvo je pokazalo da cjeloviti pristup donosi najbolje rezultate.

Aktivnosti koje kombiniraju i koordiniraju unaprijeđenje ponude i potražnje za pristupom infrastrukturi s jedne strane i razvoj prikladnih sadržaja s druge imaju prednost u odnosu na pojedinačne aktivnosti. Uključivanje izgradnje kapaciteta i razvoja vještina u aktivnosti stvara još više potencijala za uspjeh, a četvrti je važan element uspješnih aktivnosti suradnja sa svim dionicima.

Ti su zaključci važni za ruralna područja diljem EU-a. U nastavku želimo istaknuti prednosti kombiniranog i integriranog pristupa u smanjivanju "digitalnog jaza" u europskim ruralnim područjima.

Litvanski projekt RAIN

Litvanski projekt RAIN (Internetska mreža za ruralna područja) provela je javna ustanova Placiujuostis Internetas u partnerstvu s Nacionalnim institutom za informatiku. Strateški cilj projekta bio je smanjenje "digitalnog jaza" između gradskih i seoskih područja kako bi se pomoglo razvoju društva temeljenog na znanju u ruralnim područjima zemlje. Mreža je usredotočena isključivo na ruralna područja, sela, škole, javne ustanove, knjižnice i centre za pristup Internetu. Projekt ima dvije glavne faze: RAIN1, je prva faza koja je trajala od 2005. do 2008. godine i RAIN2, druga faza projekta koja prema planu počinje krajem 2009. godine. Obje su faze sufinancirane iz strukturnih fondova EU-a i nacionalnim sredstvima.

RAIN1 raspolagao je proračunom od 20 milijuna eura. Tijekom te faze postavljeno je 3 357 km optičkih kablova, a dodatnih 3 000 km unajmljeno je od više privatnih poduzeća kako bi se investicija ograničila samo na područja bez infrastrukture. RAIN1 također dodatno je podržao 51 mrežu u lokalnim jedinicama samouprave u ruralnim područjima kako bi se lokalne vlasti povezale sa svojim administrativnim jedinicama. Tako je umreženo ukupno 467 manjih gradova.

Jedan od ciljeva projekta bio je i povećanje konkurentnosti pružatelja internetskih usluga u ruralnim područjima. Mrežni operater nudi samo veleprodajne usluge s cijenom istom za sve pružatelje internetskih usluga koja je dovoljna samo za pokrivanje operativnih troškova. Svaki pružatelj usluga tada sam nudi rješenja za spajanje korisnika na mrežu (takozvana "last mile" rješenja). Cijene internetskih usluga za krajnje korisnike u sklopu projekta RAIN1 jednake su cijenama za ostale korisnike.

Projekt RAIN2 ima predviđeni proračun od 72 milijuna eura. Tijekom ove faze planira se postavljanje infrastrukture na području 51 općine i više od 770 sela, sa 1000 antena za mobilnu mrežu i ostalim infrastrukturnim objektima koji će biti priključeni na mrežu. Očekuje se da će nakon završetka projekta RAIN2 ruralni stanovnici i poduzeća moći pristupiti internetskoj mreži, koja će pokrivati 98 posto površine litvanskih ruralnih područja.

VIESOJI ISTAIGAPLACIAJUOSTIS INTERNETAS

Projekt ACCESS u regiji Cumbriji u Ujedinjenom Kraljevstvu

Projekt ACCESS u regiji Cumbriji pokrenut je radi poticanja gospodarskog razvoja sela. Regija Cumbria u sjevernoj Engleskoj karakteriziraju visoravni i ruralni predjeli, a područje je pretrpjelo i epidemiju svinjke. Informacijske i komunikacijske tehnologije nude inovativna rješenja za probleme ruralnoga gospodarstva, a projekt ACCESS imao je visoke ciljeve: omogućiti pristup Internetu po cijenama prihvatljivim ruralnom stanovništvu i poduzećima na 95 posto površine regije i postići 65-postotno korištenje tih usluga u lokalnim poduzećima.

Projekt je proveden u partnerstvu Sjeverozapadne regionalne razvojne agencije i Vijeća okruga Cumbrije, a financiran je isključivo javnim sredstvima. Glavnina je javnih sredstava iz Glavne uprave za tržišno natjecanje Europske komisije, koja je odobrila ukupno 20 milijuna eura za ulaganje u taj projekt.

Projekt ACCESS trajao je tri godine, od početka 2005. godine, a širokopojasna mreža, koja je rezultat projekta, izvedena je optičkim kabelom. Kao "last mile" rješenja za spajanje korisnika poslužile su ADSL i radijska tehnologija. Nakon što je mreža završena, odabran je privatni operater za pružanje usluga. Operater je bio dužan vratiti investiciju uloženu u razvoj mreže iz prihoda koje bude ostvarivao. Do sredine 2009. godine blizu polovice investiranih javnih sredstava već je bilo vraćeno.

Danas 99,84 posto stanovnika i poduzeća na području Cumbrije ima mogućnost pristupa širokopojasnom Internetu. Na kraju projekta 2008. godine, 71 posto poduzeća imalo je pristup Internetu, a u 2009. godini taj je udio narastao na 87 posto. To je postotak za koji projektni tim tvrdi da je najviši u Ujedinjenom Kraljevstvu. Nadalje, 99 posto djelatnika u javnoj upravi također koristi Internet što povećava učinkovitost njihovih usluga. Projekt je ostvario još jedan koristan rezultat, a to je povećana konkurencija među pružateljima internetskih usluga. Prije početka projekta postojalo je njih samo šest, a po završetku više od sto.

Takvi rezultati znatno doprinose jačanju gospodarstva okruga Cumbria u trenutnim izazovnim gospodarskim prilikama.

COMMENDIUM LTD

SPASS KOSTOV

Bugarski iCentri podupiru ruralne zajednice

U Bugarskoj se provodi inovativni projekt ruralnog razvoja temeljen na osnivanju mreže iCentara. U tim je centrima stanovništvu ruralnih područja omogućen besplatni pristup Internetu, a potiče se i njihov interes za korištenje Internetom kako bi se povećala potražnja za njim kod kuće i u poduzećima. Prioritetni ciljevi odnose se na male ili gospodarski nerazvijene zajednice.

S proračunom od 2,8 milijuna eura projekt je financiran sredstvima bugarske vlade i Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP). Projekt je započeo 2003. godine, a do lipnja 2009. godine pokrenut je 119. po redu centar u selu Kaynardji. Većina centara nalazi se u lokalnim ili regionalnim poštama ili općinskim zgradama. Uglavnom raspoložu sa po 10 računala, multimedijalnom opremom te višenamjenskim strojem koji kopira, tiska i skenira.

Projekt je inovativan u nacionalnom kontekstu jer su uvedeni novi mobilni centri za javni pristup Internetu koji koriste tehnologiju satelitskog pristupa na Internet. Takvi su telecentri u Bugarskoj strateški važni za lakše uvođenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija i prihvaćanje pozitivnog odnosa prema novim tehnologijama i njihovoj primjeni u svakodnevnom životu.

Stoga se od projekta očekuje bolja internetska povezanost s administracijom i veći broj usluga javne uprave ponuđenih na daljinu, kao i lakši rad na daljinu, kvalitetnije prikupljanje informacija, više prilika za obrazovanje i povoljnije komunikacijske usluge.

Europska istraživanja i ruralni razvoj, brak iz interesa

José Manuel Silva Rodríguez glavni je direktor Glavne uprave za znanost i istraživanja Europske komisije od 2006. godine. Prije toga šest je godina bio glavni direktor Glavne uprave za poljoprivredu i ruralni razvoj. Te dvije funkcije osigurale su mu dobro razumijevanje veza između europskih istraživanja, ruralnog razvoja i inovacija.

Kada ga se pita o važnosti inovacija u ruralnim područjima Europe, gospodin Silva Rodríguez je nedvosmislen: „Ideja inovativnosti može se povezati s bilo kojim područjem aktivnosti u ruralnim područjima. Inoviramo i ulažemo u istraživanja kako bismo riješili probleme i omogućili razvoj stručnjacima, posebice iz područja ekonomije. Promičemo rast i zapošljavanje traženjem vrijednih prilika za razvoj blisko povezanih sa specifičnim potrebama regija.“

Glavni direktor vjeruje da „europska ruralna područja predstavljaju povoljno okruženje za inovacije“. Nadalje kaže kako „inovativnost pruža odgovore na važne nove izazove u ruralnim područjima, od kojih su neki jačanje i diverzifikacija gospodarstva ruralnih područja, smanjenje gubitka stanovništva, suočavanje s klimatskim promjenama, upravljanje kvalitetom vodnih resursa, povećanje proizvodnje energije iz poljoprivrednih sirovina, održavanje visoke kvalitete hrane i brige o dobrobiti životinja“. Sudjelovanje Glavne uprave za znanost i istraživanja u rješavanju tih problema može donijeti određene koristi. Gospodin Silva Rodríguez vidi također Glavnu upravu za znanost i istraživanja u potpunoj ulozi za programe ruralnog razvoja i pružanju podrške pri nalaženju inovativnih rješenja za različite gospodarske i društvene izazove kao i izazove vezane za očuvanje okoliša. To je vidljivo iz uspješnih istraživanja na poljima poput biotehnologije, posebice u uzgoju biljaka, poljoprivredno prehrambenim proizvodima i poboljšanju tradicijskih proizvoda, što je sve doprinijelo i marketingu kvalitetnih (i poljoprivrednih i ostalih) proizvoda i otvaranju novih prilika za proizvođače.

Priznata je također važnost metodologija LEADER-ova pristupa u poticanju inovacija u ruralnim područjima. Gospodin Silva Rodríguez uspoređuje potencijal tog pristupa s onim inovacijskih klastera. Inovacijski klasteri imaju slične ciljeve širenja suradnje među poduzećima koja imaju zajedničke interese, povezuju partnere, ispituju nove ideje i provode analize, a uspješni rezultati se onda ugrađuju u glavne metodološke odrednice ruralnog razvoja nekog područja.

Postoje i druge vrste mreža, platforma za informiranje i zajednica za razmjenu znanja, koje su prema mišljenju glavnog direktora za znanost i istraživanja također važne. On ističe Stalni odbor za istraživanja u poljoprivredi (SOIP) kao dobar primjer „inicijative koja okuplja dionike istraživanja u poljoprivredi radi uspostavljanja sustava razmjene i prijenosa znanja unutar trokuta istraživanja, obrazovanja i inovacija“. Neke od nedavnih djelatnosti SOIP-a vidljive su u inicijativi Foresight, kojom se nastavlja poticati istraživanja suvremenih pitanja poput upravljanja, okoliša, sigurnosti proizvodnih i prodajnih lanaca, demografije i donošenja politika. Daljnje informacije o SOIP-u i inicijativi Foresight možete naći na internetskoj stranici Glavne uprave za znanost i istraživanja (http://ec.europa.eu/research/agriculture/scar/index_en.html).

Prilike iz Sedmog okvirnog programa

„Sedmi okvirni program EU-a za istraživanje i tehnološki razvoj (OP7) još se uvijek nedovoljno koristi za poljoprivredne i ruralne projekte“, kaže gospodin Silva Rodríguez, „usprkos tome što je element OP7 pod nazivom ‘Kapaciteti’ idealan za poticanje inovativnosti malih i srednjih poduzeća u ruralnim područjima. Taj je alat zaista savršen za nalaženje rješenja koja će odgovarati razvojnim potrebama ruralnih poduzeća. Dobar je primjer znanstveni projekt OP7 ‘Poljoprivredno gospodarstvo budućnosti’ koji istražuje alternativno korištenje novih tehnologija i specijaliziranih IT sustava te ostalih inovativnih pristupa koji se provodi kao pilot projekt na više gospodarstava u četiri zemlje članice (www.futurefarm.eu).“

Glavni direktor za znanost i istraživanja u zaključku se osvrće na trenutno stanje ruralnih područja: „Imamo previše posla. Došlo je vrijeme za zajedničko djelovanje. Politika istraživanja i politika ruralnog razvoja boljom suradnjom mogu ostvariti jače učinke. Glavna uprava za znanost i istraživanja odlučno podupire inovacije ruralnih dionika koji su spremni prihvatiti promjene koje nas čekaju u budućnosti.“

EZEQUIEL SCAGNETTI

José Manuel Silva Rodríguez

Glavni direktor, Europska komisija, GU za znanost i istraživanja

T. HUDSON

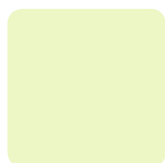
Potpoma istraživanjima EU-a za razvoj inovacija i kreativnosti u ruralnim područjima

Istraživačke aktivnosti financirane sredstvima EU-a imaju važnu ulogu u razvoju inovacija u ruralnim područjima. Prvo, promicanjem osnivanja udruga i konzorcija istraživačkih organizacija iz različitih zemalja članica EU-a, ali i uspostavljanjem međudržavne suradnje, potiče se razmjena znanja među istraživačima, uspostavlja se prilika za

usporedbu rezultata, postavljanje različitih pretpostavki, razvoj metodologija i prijenos rezultata diljem europske unije. Drugo, isticanjem važnosti istraživanja za inovacije u ruralnim područjima, koja su uključena kao prioritet u sadašnjem okvirnom programu za istraživanja, općenito se potiču inovacije u poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Treće, preporučuje se da se u zaključcima istraživačkih projekata financiranih iz EU-a navedu i preporuke za politike, koje mogu biti korisne za stvaranje inovativnih politika u tim područjima. Dva primjera istraživanja inovativnih metoda donosimo u nastavku.

Poticanje inovacija i prijenosa znanja u ruralnim područjima

Novе smjernice za poticanje inovacija u ruralnim zajednicama dio su rezultata nedavno završenog ruralnog istraživačkog projekta RAPIDO.

T. HUDSON

Istraživački projekt RAPIDO (Ruralna područja, ljudi i inovativni razvoj) završio je u veljači 2009. godine, a zadaća mu je bila osmisliti metode razvoja inovativnih pristupa koji bi omogućili rješavanje zajedničkih problema mnogih ruralnih područja, poput starenja stanovništva, visoke nezaposlenosti i nedostatka prilagodljivih resursa za suočavanje s izazovima globalnog tržišta. Činjenica je da ruralna područja mogu pridonijeti strategiji za zapošljavanje i rast EU-a (poznatijom pod nazivom Lisabonska strategija) samo temeljitim inoviranjem tradicionalnih metoda i kroz nove pristupe politikama.

Istraživanjem projekta RAPIDO prepoznati su najbolji primjeri ruralnih inovacija u EU-27, s naglaskom na poljoprivredu, šumarstvo i prehrambenu industriju, sektore koji stvaraju radna mjesta u ruralnim područjima, glavne dionike (javne

i privatne) koji su imali strateške uloge u razvijanju tehnologija prihvatljivih za okoliš i metoda prijenosa znanja.

Projekt je vodio berlinski Ecologic (Institut za međunarodnu i europsku okolišnu politiku) u suradnji s institucijama deset zemalja članica, a koristile su se znanstvene analize za pripremu smjernica i savjeta za politike.

Uspostavljena je baza podataka sa 67 studija slučajeva dobre prakse iz 17 zemalja članica. To je omogućilo razvoj evaluacijske matrice sa 26 pokazatelja za uspješno poticanje inovativnosti u ruralnim područjima čime se doprinosi stvaranju politika, praćenju njihove provedbe i odlučivanju.

Rezultati detaljnog anketnog istraživanja pokazuju da najvišu razinu inovativnosti imaju inicijative u poljoprivrednom

sektoru, zatim u prehrambenoj industriji, turizmu, informacijskim i komunikacijskim tehnologijama i uslugama. Inovativne usluge i procesi najčešći su predmet inovacija, a dionici iz privatnog sektora većinom su uključeni u takve projekte, bilo kao investitori, pružatelji usluga ili turistički djelatnici. Neke od inovacija odnosile su se na sirovine u proizvodnji obnovljivih izvora energije, okoliš i izgradnju ruralne infrastrukture (posebice infrastrukture za informacijske i komunikacijske tehnologije). Inovacije uglavnom koriste stvaranju novih radnih mjesta za kvalificirane radnike osobito u sektoru zaštite okoliša, ali projekt RAPIDO pokazao je kako to vrijedi i za tradicionalne poslove.

Utvrđeno je da se inovativnost najbolje potiče suradnjom, zajedničkim učenjem i razvojem regionalnih sposobnosti i potencijala. Obrazovanje i ciljane potpore

pomažu razumijevanju potencijala inovativnosti, a mreže pružaju ključnu potporu za razmjenu iskustava i međusobno podučavanje, posebice kada je uključen javni sektor.

Utvrđeno je da nepovjerljivi službenici javnog sektora često predstavljaju prepreku napretku, pa se lokalne i regionalne uprave poziva na veću otvorenost i jednostavnije procedure u procesu odobravanja projekata.

Naknadnom analizom ETAP-a (Akcijski plan za tehnologije očuvanja okoliša) utvrđeno je da pruža značajne mogućnosti za razvoj tehnologija vezanih za očuvanje okoliša, što provoditelji analize smatraju učinkom koji bi morao biti obavezan.

Istraživački tim projekta RAPIDO zaključio je da „pred Europom stoji nova faza razvoja koja uključuje pomake od

pojedinačnih inovacija i projekata prema stvaranju inovativne kulture“. Ti napori najbolje se mogu poduprijeti obrazovanjem, savjetovanjem, financiranjem, prikladnim pravnim okvirima, fleksibilnom i učinkovitom administracijom te inicijativama na razini EU-a i na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Nalazi projekta RAPIDO dobar su izvor informacija za kreatore politika i dionike koji traže inovativna rješenja za zajednički problem nazadovanja gospodarstva i stagnacije ruralnih područja. Projekt upućuje na niz primjera dobre prakse iz EU-27 koji su pridonijeli nalaženju inovativnih rješenja i, prema tome, ostvarenju ciljeva Lisabonske strategije za zapošljavanje i rast.

Pregled projekta RAPIDO

- Financiran iz Šestog okvirnog programa za istraživanje Europske komisije.
- Proveden je od ožujka 2007. do veljače 2009. godine.
- Uključivao je 11 istraživačkih institucija iz Austrije, Belgije, Bugarske, Njemačke, Italije, Poljske, Portugala, Rumunjske, Španjolske i Ujedinjenog Kraljevstva..
- Ostvareni rezultati uključuju niz provedenih radionica, izvješća, novosti i kratke preglede tematskih politika.
- Više informacija na www.rapido-fp6.eu.

COST 51: Uključivanje inovacija i razvoja u šumarski sektor Europske unije

Šumarstvo se smatra tradicionalnom industrijom u ruralnim područjima, a možda i pomalo konzervativnom djelatnosti, koja desetljećima proizvodi isto - drvenu građu, celulozu i papir. S druge strane, globalizacija i promjene vrijednosti donose nove izazove pred šumarski sektor. Međudržavni istraživački program za šumarstvo stoga želi odrediti koje su inovacije nužne za napredak europskog šumarskog sektora u budućnosti.

T. HUDSON

COST-ova (European Cooperation in Science and Technology) inicijativa koja se bavi uvođenjem inovacija u razvojnu politiku šumarskog sektora, a vodi je Sveučilište za očuvanje prirodnog bogatstva i primijenjenih prirodnih znanosti u Beču, provodi se u suradnji sa 20 zemalja članica. Cilj je projekta razvoj znanja koje omogućuje cjelovito uključivanje inovacija u razvojnu politiku za poticanje učinkovitog i održivog razvoja šumarskog sektora.

COST je međuvladin okvir za Europsku suradnju u znanosti i tehnologiji, koji potiče koordinaciju istraživanja financiranih nacionalnim sredstvima na razini EU-a. Predsjednik upravnog odbora istraživačkog projekta za šumarstvo, g. Gerhard Weiss iz Beča, objašnjava da „potpora europskoga programa COST stvara izvrstan prostor za provedbu usporednih

međunarodnih istraživanja. U protivnom, istraživanje bi djelovalo u zatvorenim nacionalnim okvirima, što nije osobito produktivno kada je riječ o inovativnosti“.

Istraživački projekt za istraživanje mogućih inovacija u šumarstvu počeo je 2006. godine i bavi se prikupljanjem i analizom primjera dobre prakse. Istraživanje je podijeljeno u dvije radne skupine, za drvene i nedrvne šumske proizvode. Do sada je dovršeno 18 različitih detaljnih izvještaja u pojedinim zemljama, a sažeci izvještaja objedinit će se u jedinstvenoj publikaciji. Zadnja faza projekta, koji završava 2010. godine, usredotočit će se na preporuke politika za promicanje integralnog i koordiniranog razvoja temeljenog na šumarstvu.

Stvaranje novih visoko-tehnoloških proizvoda

Skupinu za drvene proizvode vodi profesor Pekka Ollonqvist iz Finskog instituta za istraživanje šuma. On vidi „beskonačne prilike u korištenju drva u kombinacijama s proizvodima takozvanih industrija visoke tehnologije poput kemijske industrije i energetike. Samo po sebi drvo je fleksibilni materijal, a njegove kvalitete mogu se unaprijediti termičkom obradom ili komprimiranjem pa tako drvo postaje primjerice vodootporno ili meko i podatno poput gume.“

Ti takozvani modificirani drveni proizvodi na tržištu su prisutni već neko vrijeme, ali već se očekuju brojni radikalni noviteti. Primjerice, miješanjem vlakana drvene celuloze i plastike dobivaju se termoplastične smjese koje postižu rekordne

vrijednosti u otpornosti na lomljenje i čvrstoći vlakana. Očita je mogućnost primjene takvih smjesa u građevnoj industriji, no postoje i mnoge druge mogućnosti njihove primjene.

Zanimljiv primjer proboja takvih tehnologija na komercijalna tržišta novi je tip električne gitare koji je razvilo poduzeće Flaxwood iz Joensuu u istočnoj Finskoj. Stanovnici toga grada imaju reputaciju vrsnih poznavatelja šumskih proizvoda, a novi dizajn gitare ima napredna akustična svojstva.

Razvoj javnih dobara vezanih za okoliš

Skupinu za nedrvne proizvode vodi profesor Bill Slee sa škotskog instituta Macaulay. Skupina proučava inovativne prilike za stvaranje novih nedrvnih

šumskih proizvoda. Profesor Slee objašnjava da su „kupci sve više svjesni problema vezanih uz očuvanje okoliša i društvo sve više cijeni vrijednost europskih šuma, njihova krajolika, rekreacijskog potencijala i bioraznolikosti. Skupina istražuje kako šumarski sektor EU-a može pojačati suradnju sa širokim krugom dionika. Takva metoda rada proširit će suradnju izvan kruga tradicionalnih proizvodnih partnera i inovativna je mnogim šumarima“.

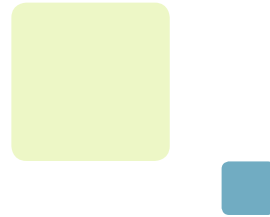
LEADER-ovi učinci

Istraživači su prepoznali LEADER-ov pristup zbog korisnih modela suradnje koje nudi. Posebna podgrupa za LEADER osnovana je tijekom istraživačkog projekta kako bi analizirala 220 LEADER-ovih inicijativa povezanih sa šumarskim sektorom u Austriji, Finskoj, Njemačkoj, Portugalu i Škotskoj. Nalazi pokazuju da LEADER ima pozitivne učinke na razvojne metode, a s obzirom da je otvoren i za projekte s većom dozom rizika potiče inovativnost u šumarskom sektoru, kako u proizvodnji drvnih, tako i nedrvnih šumskih proizvoda.

Više informacija o projektu doznajte na www.boku.ac.at/coste51

Završno o ruralnom razvoju

Međunarodni pogledi na pitanje inovacija i kreativnosti u ruralnim područjima

Ruralni razvoj i njegove politike važne su teme i za područja izvan EU-a, kako u manje razvijenim zemljama gdje prevladava samoopskrbna poljoprivreda i napuštanje ruralnih područja, tako i u razvijenim zemljama gdje vrlo niska gustoća naseljenosti stvara poteškoće u pristupu modernim uslugama i diverzifikaciji ruralnog gospodarstva. Neka inovativna rješenja tih problema primjenjuju se na međunarodnoj razini, a mogla bi biti korisna i europskim ruralnim područjima sa sličnim problemima, kao i obratno.

Jedna je od najpoznatijih inovativnih politika ruralnog razvoja Europske unije LEADER-ov pristup, promoviran je diljem svijeta, iz čega su nastala različita hibridna rješenja i prilagodbe pristupa. Druge inovativne ruralne politike EU-a odnose se unaprjeđenje javnih dobara u okviru poljoprivredno-okolišnih mjera. Te politike i njihovi instrumenti postali su popularni i u zemljama izvan EU-a.

Vrijedi i obratno, pa primjeri iz ostatka svijeta pokazuju zanimljiva iskustva poticanja inovativnosti u ruralnim područjima. Izabrani primjeri u nastavku govore o vrijednosti lekcija naučenih iz međunarodnih pogleda na inovativnost i kreativnost u ruralnim područjima.

Latinska Amerika

Strategije ruralnog razvoja u Latinskoj Americi uglavnom se odnose na borbu protiv siromaštva s ciljem poboljšanja uvjeta života za stanovnike ruralnih područja. Osim u Meksiku, u Kostarici se mogu naći najbolji primjeri. U toj je zemlji nacionalni program za ruralni razvoj pripremljen u 2003. godini, a obuhvatio

je inovativne korake pri prelasku sa sektorskog na teritorijalni pristup.

S obzirom na to da prilike za ruralni razvoj postoje u poljoprivrednom sektoru i izvan njega, preuzima se višesektorski pristup kako bi se povećao kreativni potencijal ruralnih područja. Prioritetima se prepoznaje važnost uspostavljanja institucionalnog okvira sposobnog za povezivanje javnog i privatnog sektora i istodobno koordiniranje različitih strateških ciljeva nacionalne politike za ruralni razvoj.

Međunarodne organizacije poput Međuameričke razvojne banke, Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda i Svjetske banke financiraju važne aktivnosti i inovativne metode ruralnog razvoja na sličan način kao što to čini i EU. Ti pristupi promiču teritorijalni LEADER-ov pristup. Za više informacija pogledajte www.iadb.org, www.fao.org, ili www.worldbank.org.

Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj proučavala je i širila inovativne politike za Meksiko i Čile. Za više

informacija pogledajte: *Nova ruralna paradigma: politike i upravljanje* na: www.oecd.org/document/7/0,3343,en_2649_33735_37015431_1_1_1_1,00.html#chapter_2

Više informacija o pristupima umrežavanju u ruralnom razvoju u Latinskoj Americi može se naći na www.rimisp.org. Ta mreža pruža znanje, publikacije i obrazovanje učenjem na daljinu i mjesto je za razmjenu inovativnih primjera i politika među zemljama. Aktivnosti uključuju projekte u nekoliko zemalja Latinske Amerike u vezi s politikama korištenja kulturnog identiteta kao pokretača ruralnog razvoja i internetski tečaj o istraživanju pitanja migracija.

Australija

Primjer kreativnog razmišljanja o ruralnom razvoju australski je program Ruralnih transakcijskih centara (Rural Transaction Centre). Ti centri brinu za potrebe seoskih zajednica za pristupom osnovnim uslugama, posebice u rijetko naseljenim područjima gdje je isplativost javnih usluga i dalje golem izazov.

Od 1999. godine više od 200 ruralnih transakcijskih centara pomogao je poseban program za financiranje izgradnje i djelatnosti centara u gradovima s manje od 3 000 stanovnika. Centri pružaju različite usluge: poštanske i telekomunikacijske usluge, usluge lokalne i regionalne uprave, bankarstva, osiguranja i administrativne usluge. Centri također organiziraju događanja na temu ruralnog razvoja, primjerice programe obrazovanja, sajmove lokalnih proizvoda i sajmove zajednice ili kulturne sajmove.

Više o australskim Ruralnim transakcijskim centrima doznajte na: www.accessmylibrary.com/article-1G1-160582498/turning-isolation-advantage-regional.html

Kanada

Ontarijska regija Prince Edward promovira se kao "rastuće kreativno ruralno gospodarstvo". Integralna gospodarska razvojna politika provodi se od kraja 1970-ih i usredotočena je na privlačenje umjetnika i podizanje "kvalitete mjesta". Partnerski mehanizmi strategije temeljeni su na visokoj uključenosti javnosti, a često djeluju i neformalno. Takav je pristup svojim rezultatima pomogao privlačenju novih stanovnika u ruralna područja, koji daju svoj doprinos rastućem kreativnom gospodarstvu.

Dugoročna predanost razvoju kreativnosti izričekom je spomenuta u posebnom planu za kulturu koji se provodi u lokalnim zajednicama. To je "mjesni pristup" teritorijalnom razvoju kulture koji stvara kartu materijalnih kulturnih dobara, ali i okuplja "nematerijalne kulturne resurse" koji čine jedinstven identitet zajednice. Slika 1 shematski prikazuje inovativnu strategiju okruga koja se provodi radi održanja ciljanog ugleda u javnosti pod nazivom "Prvo kanadsko kreativno ruralno gospodarstvo".

Za više informacija o "mjesnim" pristupima pogledajte članak *Reinventing Rural Policy* na: www.oecd.org/dataoecd/18/9/37556607.pdf

Više o Kanadi i okrugu Prince Edward potražite na: www.pecounty.on.ca/government/corporate_services/economic_development/creative_economy/index.php

Usporedba s EU-om

Usporedba navedenih primjera sa primjerima ruralnoga razvoja EU-a ukazuje na neke sličnosti. Okretanje prema integralnom pristupu koji u svoje ciljeve uključuje nove prioritete, poput kulture, jedna je od tih sličnosti. Takvi prioriteti zahtijevaju od institucija inovativnost i koordinirane odgovore na izazove i promjene u ruralnim područjima.

Još je jedna sličnost između metoda ruralnog razvoja EU-a i ostatka svijeta - česta potpora inovativnosti prihvaćanjem načela "otvorenog" društva. Kreativni pristupi naglašavaju prednosti raznolikog društva i postavljaju prioritete s ciljem kulturnog razvoja. To je naglašeno u projektu „Budućnost u Alpama“ kao primjeru iz EU-a koji u svojim preporukama iz 2008. godine zaključuje da se regionalna aktivnost i napredak mogu ostvariti samo „ako su lokalna zajednica i gospodarstvo dovoljno raznoliki da pojedinci mogu razviti različite (društvene i gospodarske) uloge i aktivnosti“.

Rasprava o inovacijama među razvojnim organizacijama i znanstvenim krugovima ukazuje da povezivanje različitog ima pozitivan utjecaj na kapacitete za inovativnost i razvoj. To se očituje i u radu međunarodnih razvojnih organizacija koje pomažu razvoju nositelja politika i projektnog osoblja s naglaskom na vještine "upravljanja raznolikošću".

Takve aktivnosti usmjerene su na jačanje kapaciteta za rješavanje problema heterogenih zajednica, a Scott Page, profesor Kompleksnih sustava, Političke znanosti i Ekonomije na Sveučilištu u Michiganu, te odnose ukratko opisuje kad kaže da „raznolikost pokreće inovacije“ i da „inovativnost zahtijeva drugačiji način razmišljanja“.

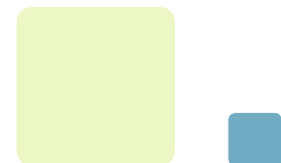
Naučene lekcije

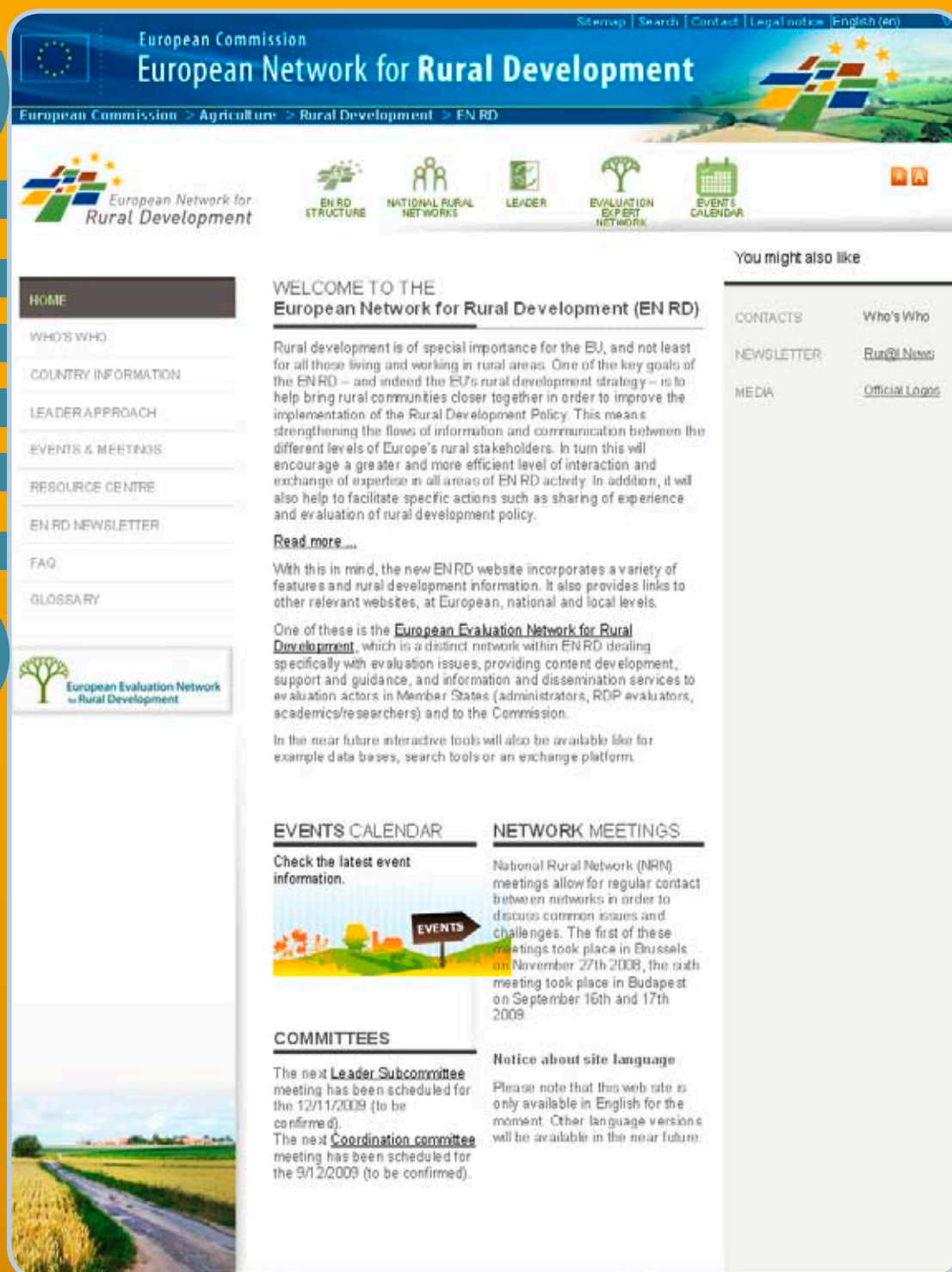
Ovaj kratki pregled međunarodnih iskustava koja se odnose na inovacije i kreativnost u ruralnim područjima upućuje na jedan od temeljnih zaključaka inovacijske teorije, razmjena iskustava vrlo je učinkovit izvor inspiracije i motivacije za inovativne aktivnosti i kreativno razmišljanje.

Detaljnija bi analiza međunarodnih iskustava vjerojatno otkrila široke mogućnosti za poticanje inovativnih aktivnosti u ruralnim područjima, što pokazuje velik potencijal za kreativnost u ruralnom razvoju i mogućnost međunarodne razmjene dobrih praksi.

Prethodno navedeni zaključci ističu važnost uključivanja društva u razvoj ruralnih projekata. Ostali zaključci odnose se na pozitivne rezultate i sinergije koje se temelje na povezivanju ruralnih zajednica i dionika jer te mreže postaju platforme za razmjenu znanja i iskustava među različitim grupama koje sudjeluju u procesu.

Nadalje, kombinacija kreativnog razmišljanja svih dionika, prilagodljivi strateški pristup potpornih institucija, primjena novih komunikacijskih metoda ili modernih tehnologija te analiza višenamjenskih potpora čini održive razvojne mogućnosti za ruralne zajednice diljem svijeta.

European Commission
European Network for Rural Development

European Commission > Agriculture > Rural Development > EN RD

European Network for Rural Development

EN RD STRUCTURE NATIONAL RURAL NETWORKS LEADER EVALUATION EXPERT NETWORK EVENTS CALENDAR

HOME
WHO'S WHO
COUNTRY INFORMATION
LEADER APPROACH
EVENTS & MEETINGS
RESOURCE CENTRE
EN RD NEWSLETTER
FAQ
GLOSSARY

European Evaluation Network for Rural Development

WELCOME TO THE
European Network for Rural Development (EN RD)

Rural development is of special importance for the EU, and not least for all those living and working in rural areas. One of the key goals of the EN RD – and indeed the EU's rural development strategy – is to help bring rural communities closer together in order to improve the implementation of the Rural Development Policy. This means strengthening the flows of information and communication between the different levels of Europe's rural stakeholders. In turn this will encourage a greater and more efficient level of interaction and exchange of expertise in all areas of EN RD activity. In addition, it will also help to facilitate specific actions such as sharing of experience and evaluation of rural development policy.

Read more...

With this in mind, the new ENRD website incorporates a variety of features and rural development information. It also provides links to other relevant websites, at European, national and local levels.

One of these is the **European Evaluation Network for Rural Development**, which is a distinct network within ENRD dealing specifically with evaluation issues, providing content development, support and guidance, and information and dissemination services to evaluation actors in Member States (administrators, RDP evaluators, academics/researchers) and to the Commission.

In the near future interactive tools will also be available like for example data bases, search tools or an exchange platform.

EVENTS CALENDAR
Check the latest event information.

NETWORK MEETINGS
National Rural Network (NRN) meetings allow for regular contact between networks in order to discuss common issues and challenges. The first of these meetings took place in Brussels on November 27th 2008, the sixth meeting took place in Budapest on September 16th and 17th 2009.

COMMITTEES
The next **Leader Subcommittee** meeting has been scheduled for the 12/11/2009 (to be confirmed).
The next **Coordination committee** meeting has been scheduled for the 9/12/2009 (to be confirmed).

You might also like

CONTACTS [Who's Who](#)
NEWSLETTER [Eur@News](#)
MEDIA [Official Logos](#)

Europska mreža za ruralni razvoj na Internetu:

<http://enrd.ec.europa.eu>

